Tweemaandelijks tijdschrift
28ste jaargang 1997/4 (166)
juli-augustus

HORIZONtaal

Le néerlandais à cinq ans, en waarom niet ?

ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

Horizontaal – Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 28ste jaargang. Horizontaal is de voortzetting van *Esperanto Panorama.*

Redactie en administratie (België): Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03/234 34 00, telefax: 03/233 54 33, netwerk: Esperanto @agoranet.be – infobladzijden: http: //esperanto.agoranet.be; (Nederland): Libro-Servo Esperanto-Nederland, Marnixstraat 57, 2023 RB Haarlem.
Abonnementen: Gewoon abonnement: 600,– fr. in België, 33,– gld. in Nederland; vijfjarig abonnement: 2400,– fr. of 132,– gld.; levenslang abonnement: 15 000,– fr. of 775,– gld.
Rekeningen: Voor België telkens t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen KB 402-5510531-55 of ASLK 001-2376527-06; voor Nederland: postgiro rek.: 111278 t.n.v. Libro-Servo Esperanto-Nederland, Haarlem.

Redactie: Guido Van Damme, Eddy Raats en Ivo Durwael
Medewerkers: Paul Peeraerts, Jean Pierre VandenDaele, W.M.A. De Smet, R. Rotsaert, I. Lievens, R. Wylleman, M. Čuffez, e.a.
Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.
Horizontaal verschijnt de eerste van elke oneven maand.

Bijvoegsels bij Horizontaal worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto zijn opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk worden gefactureerd.
Teksten voor publikatie moeten op de redactie toekomen uiterlijk op de 1ste van de even maand. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren of grammaticaal/stilistisch aan te passen. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.
Overname van artikels is vrij, op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Het Documentatiecentrum van de Vlaamse Esperantobond

Het Documentatiecentrum van de Vlaamse Esperantobond omvat een bibliotheek met meer dan 1400 titels en 87 tijdschriften over Esperanto, taalproblemen, Esperantologie en Interlinguïstiek. Het beschikt tevens over een INTERNET-aansluiting voor internationale raadplegingen. U kan er terecht alle werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur.

Lijst van adressen van alle plaatsen in Nederland en Vlaanderen waar inlichtingen over Esperanto kunnen worden ingewonnen. Voor meer gedetailleerde gegevens over de clubs verwijzen we naar de activiteitenkalender waar u inlichtingen vindt over de activiteiten die in de volgende 3 maanden zijn gepland.

Vlaamse Esperantobond/Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00, Fax.: (03) 233 54 33. Elektronisch adres: Esperanto@agoranet.be.
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00.
Fervojistoj L. De Sutter, Frère-Orbanstraat 210, B-8400 Oostende, tel.: (059) 50 18 25.
Esperanto-Nederland Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, Nederland. Tel.: (050) 577 59 54.
Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldbond/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: (010) 436 10 44.
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: (09) 227 48 41. SEL heeft groepen of leden in Diepenbeek, Gent, Halle, Oostende en Tienen.

Bestuursleden van FEL:
Flory Witdoeckt (Voorzitter), Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14; Fax: (059) 80 23 42.
Johan Van Eenoo (Ondervoorzitter), Stationsstraat 27, 8380 Lissewege. Tel.: (050) 54 40 03.
Ivo Durwael (Secretaris), Paul Gilsonlaan 5, 2650 Edegem. Tel.: (03) 440 30 92.
Roland Rotsaert (Kassier), Visspaanstraat 97, 8000 Brugge.
Walter Vandenkieboom, Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14.
Eddy Raats, Volhardingsstraat 79, 2650 Edegem
Edward Kusters, p.a. BASF Scheldelaan 600, 2040 Antwerpen

Weet u nog dat Horizontaal *– en destijds* Esperanto-Panorama *– als hoofdbedoeling had om te informeren over taalfenomenen? Ja, natuurlijk, ook wel over Esperanto, maar toch, het zicht op hoe taal of talen in de wereld reëel functioneren was de hoofdbedoeling. Intussen lijkt de inhoud wat af te glijden. In de laatste nummers is vooral het politieke thema erg actueel. De rol van het Nederlands in Europa was de start, maar nu komen meer en meer de mogelijkheden van Esperanto in Europa aan de orde... en dat niet zozeer bekeken vanuit wetenschappelijke hoek, maar veeleer in zijn aspect van politiek lobbywerk en informatiecanonades aan het adres van de (Euro)-politici. Ook dit nummer is daar sterk mee bezig. De tekst over de Actiegroep voor taalrechtvaardigheid is daar een goed voorbeeld van. En de resolutie van Stuttgart en „Het vuur aan de schenen" horen ook in dit hoofdstuk thuis.*

Maar de leuke fenomenen schuwen we niet. Best grappig zijn de teksten over de taalkennis van de Nederlandse Europeërs. Omdat ik op p. 7 niet voldoende plaats had om hier en daar een Nederlandse vertaling van enkele zinnetjes in het Nenglish (spreek uit Ninggliṡj) te geven, doe ik het hier al. Aan u, lezer, om ze bij de juiste zinnetjes te plakken: We moeten verder kijken dan onze neus lang is... We raken er niet uit... overal in Europa... we moeten dat overnemen. *En ook één vertaling van een zin in het Néerlançais:* We hebben een oplossing gevonden, maar 't is niet om over naar huis te schrijven... *Er komen nog andere fraaiigheidjes aan de orde in dat artikel, maar onze bedoeling is helemaal niet ons vrolijk te maken over de Nederlandse beheersing van vreemde talen. Wij wilden het enkel gebruiken als illustratie bij het artikel over tweetalige opvoeding, waarin ondermeer wordt gesteld dat kinderen opvoeden in een andere dan zijn eigen moedertaal niet zo eenvoudig is. Met het Esperanto ligt dat enigszins anders, omdat het soort taalidiosyncrasiën – taaleigen(aardig)heden – waarover de Nederlanders in bovenvermelde zinnen struikelen, niet echt voorkomen en men dus gemakkelijker op zijn eigen taal kan terugvallen. Al loopt tweetalige opvoeding met Esperanto ook niet altijd van een leien dakje.*

De aandachtige lezer zal merken dat enkele clubs reeds ver gevorderd zijn met de planning van het nieuwe werkjaar. Indien dat in uw club niet het geval is, kan u het bestuur misschien wat aanporren, of beter nog, zelf een initiatief nemen. Dat eigen initiatief wordt in de toekomst steeds belangrijker. Indien u, naast lid van de Vlaamse Esperantobond, ook nog lid bent van andere culturele verenigingen, dan kan u hen misschien proberen aan te zetten iets over Esperanto te organiseren of een Esperantocursus in te richten, waarbij de Vlaamse Esperantobond voor de cursusleider kan zorgen. Dat zal ons helpen om in de toekomst de normen voor subsidiëring door Volksontwikkeling te halen. *gvd*

EU-uitwisselingsprojecten
voor secundaire scholen

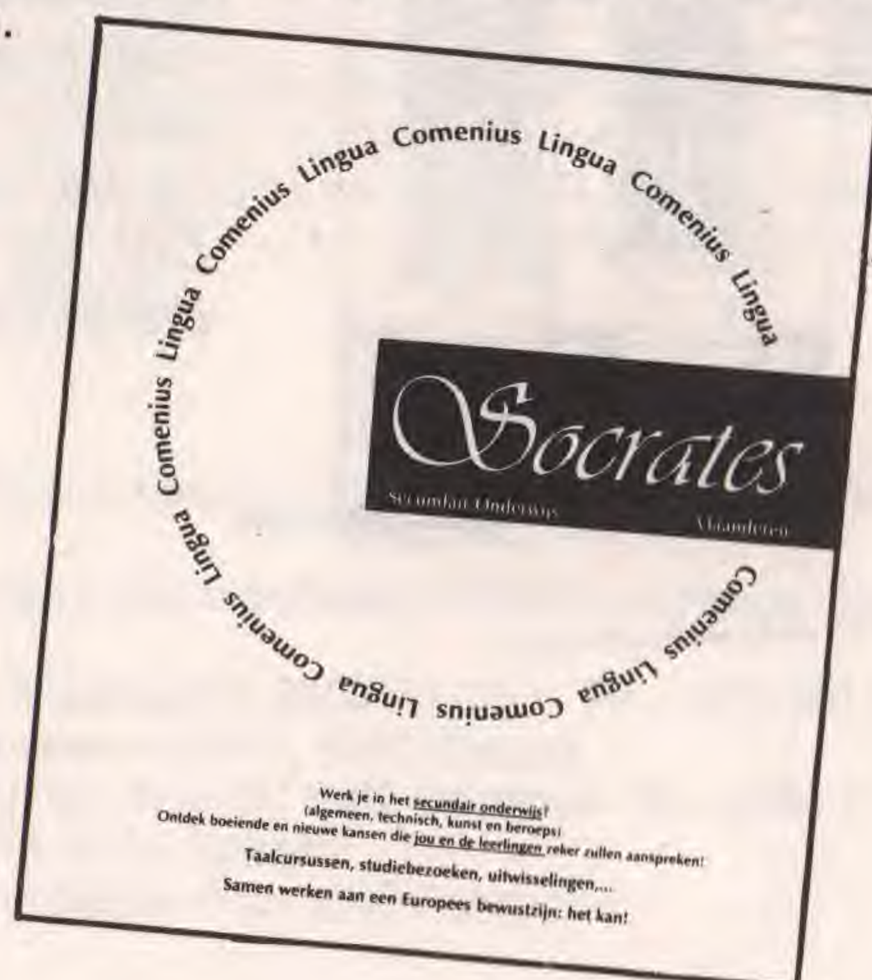
Op 21 november 1991 hebben de ministers van Onderwijs van de onderscheidene lidstaten van de Europese Unie een proefproject goedgekeurd voor „multilaterale schoolpartnerschappen" (MSP's) in de periode 1992-1994. Later werd het project nog verlengd tot in 1995. Het was o.m. de bedoeling de Europese dimensie in het onderwijs te vergroten, de talenkennis te verbeteren en ervaring op te doen op het vlak van internationale uitwisselingen.
Vorig jaar werden de resultaten van het proefproject gepubliceerd (ISBN 92827-7316-7). Het rapport schetst eerst de ervaringen van de nationale begeleidende instanties en vervolgens die van de coördinatoren binnen de scholen zelf.

De „nationale structuren" (NS)

In elke lidstaat bestaat een structuur om de MSP's te begeleiden. Dit kan een afdeling van het bevoegde ministerie zijn, of een vereniging die met dit doel betoelaagd wordt. De NS fungeren als contactpersoon tussen de Europese Commissie en de deelnemende scholen. Zij staan de deelnemende scholen bij (zonder daarom zelf een uitwisseling te organiseren), geven pedagogisch advies en melden eventuele problemen aan de Commissie.
Het blijkt dat het opzetten van een project met minstens drie partners een tijdrovende opdracht is. Pas tijdens het tweede jaar kan echt van „uitwisseling" gesproken worden. Het praktische werk komt vooral bij de (taal)leraars terecht, die dit meestal naast hun gewone activiteiten moeten doen. De steun van de leiding van de school, de ouders en de inspectie is zeer belangrijk voor het succes van een project. Het beheer van de financiële middelen bleek nogal ingewikkeld, wegens de diverse reglementeringen die moesten worden nageleefd. Communicatie (telefoon, fax – elektronische post was toen nog niet ingeburgerd) was soms een te zware last voor de scholen.
Het aantal partners wordt best beperkt tot drie of vier. De leerlingen komen best uit dezelfde studierichting en hebben dezelfde leeftijd. In de meeste gevallen werd Engels en Frans gebruikt als voertaal, soms Duits. De uitwisselingen vormden een stimulans om andere talen te leren. Er is behoefte aan een betere voorbereiding van de verantwoordelijken en een communicatiemiddel om de opgedane ervaringen te bewaren en te verspreiden.
In totaal namen 162 scholen uit de (toen) twaalf lidstaten deel.

Standpunt van de coördinatoren

De ervaringen van de NS worden bevestigd: de eerste contacten worden gelegd door de taalleraren (al helpen ook andere collega's mee). Overigens wordt voor veel projecten voortgebouwd op reeds bestaande partnerschappen.
De toelagen van de EU dekten niet alle kosten en er moest dus bijkomende financiering gezocht worden. Het werd nuttig geacht om de samenwerking vast te leggen in een min of meer uitgebreid contract. Onder de hulpmiddelen die met het oog op de MSP's uitgewerkt werden, valt een zeventalig woordenboek voor de deelnemers te vermelden.
Ook hier wordt het belang onderstreept van de steun van de schoolleiding: zowel „moreel", als praktisch, bijvoorbeeld door het gedeeltelijk vrijstellen van de coördinerende leraar. Het contact met andere onderwijssystemen zette de scholen er toe aan om na te denken over hun eigen werking.
De deelnemers kwamen meestal uit dezelfde, algemene richtingen. Technische en beroepscholen waren sterk ondervertegenwoordigd. De talenkennis speelde een grote rol in de selectie van de deelnemende leerlingen. Die talenkennis vormde (zowel bij leraars als leerlingen) soms een groot probleem tijdens de uitwisselingen, maar dat was tevens een aansporing om iets aan die talenkennis te doen.

De voor- en nadelen van tweetalige opvoeding

In principe zal er wel weinig discussie bestaan over het feit dat het vroegtijdig aanbieden van twee (of meer) talen leidt tot een quasi perfecte tweetaligheid. Daarvan zijn er voorbeelden te over. De oudere generatie in Vlaanderen die Franstalig onderwijs genoot en thuis Nederlands sprak, de jongere Franstalige Vlamingen, die in de omgekeerde situatie verkeren, kunnen gelden als schoolvoorbeelden. De idee die momenteel in het „officiële" Europa opgeld maakt, gaat in dezelfde richting. Door vanaf zeer jonge leeftijd – gedacht wordt daarbij van in de kleurterschool, een voorstel dat door Koning Albert II kort na zijn ambtsaanvaarding werd naar voorgebracht – taallessen te organiseren, zou men willen komen tot grondige tweetaligheid. De laatste stap, onderwijs in een andere taal dan de moedertaal voor iedereen, durven politici vooralsnog niet maken. Die stap is wellicht zowel sociaal als maatschappelijk niet aanvaardbaar.[1]

De nadruk ligt in dit voorstel echter wel op het woordje iedereen: dat wil zeggen dat niemand in zijn eigen taal les zou krijgen. Daardoor wordt verhinderd dat in het onderwijs iemand een taalvoordeel zou genieten. Men kan nog verder gaan en dat onderwijs laten geven door leerkrachten die moedertaalspreker in de onderwijstaal zijn. Dat zoiets niet alleen maatschappelijk schokkend is, maar tevens een hele volksverhuizing van leerkrachten betekent, ligt voor de hand. Hoezeer de idee in theorie ook ideaal moge zijn, zijn praktische haalbaarheid is vrijwel nul.

Intussen ben ikzelf reeds zeven jaar bezig met tweetalige opvoeding, m.n. Nederlands en Esperanto en heb dus enige ervaring ter zake opgedaan. De keuze van het Esperanto werd gemaakt op basis van twee criteria. Wegens onze beroepsactiviteiten vertoeven zowel mijn echtgenote als ikzelf vaak in kringen van Esperantosprekers. Daarin wensten wij onze kinderen – die daar ook aanwezig zijn – een zo groot mogelijke zelfstandigheid te verschaffen en tegelijker tijd voor onszelf een comfortabele bewegingsvrijheid te verzekeren. Een andere taal – i.c. het Engels – kwam niet in vraag. Ik voelde mijzelf niet bekwaam een voldoende hoog niveau van die taal aan te bieden.[2]

Het is geenszins onze bedoeling geweest onze kinderen op te voeden tot perfecte tweetaligheid, en al evenmin tot rabiate Esperantosprekers. Getuigenissen op de INTERNET-babbellijn DENASK toont aan dat vele *denaskuloj* op volwassen leeftijd geen actief gebruik maken van het Esperanto en zich er als het ware van afkeren. Toch wijzen zij hun tweetalige opvoeding niet af: vrijwel allemaal benadrukken zij, dat zij heel wat positieve ervaringen hebben opgedaan door hun aanwezigheid als kind in de Esperantowereld. Juist dat geloof in de meerwaarde van deze opvoeding versterkt de motivatie om ermee door te gaan.[3]

Toch heb ik de moeilijkheden van tweetalige opvoeding ruim onderschat. Toen de kinderen klein waren, ontbrak vooral het intieme liefkozende taalgebruik en bijvoorbeeld liedjes en versjes. Wanneer ik zeg „ontbrak", betekent dit niet dat dat soort taal in het Esperanto niet bestaat of dat kinderversjes niet bestaan. Het probleem ligt in de traditie: er is geen in tijd en ruimte voldoende coherente kring waarin die dingen van moeder op zoon, van vader op dochter worden doorgegeven, zoals dat in geografisch coherente taalmilieus wel bestaat. Bij het groter worden vereisen de gesprekken meer concentratie en een meer accurate woordenschat. De eigen taalonzekerheid is daarbij niet gemakkelijk weg te cijferen.

1. Rond de sociale aanvaardbaarheid kan een hele discussie worden gehouden. Tegenstanders kunnen aanvoeren dat intellectueel zwakke milieus daardoor in een inferieure positie komen te staan. Voorstanders zouden kunnen aanvoeren dat die intellectueel lagere milieus nu ook al in een inferieure positie zitten. Studies tonen aan dat kleine kinderen thuistaal (vaak dialect) en schooltaal (meestal de standaardtaal) als twee verschillende talen ervaren. Eigenlijk worden kinderen van sociaal lagere klassen nu dus ook tweetalig opgevoed. Alleen wordt dat officieel niet erkend. Dat het hier wezenlijk gaat om een vorm van discriminatie zullen wel weinigen geweten willen hebben.
2. Het verschil tussen Esperanto en Engels is hier bijzonder. Wanneer je Engels aanbiedt, moet uitspraak, zinsintonatie, zinsbouw, woordenschat... enz. zo nauw mogelijk aansluiten bij het standaard Engels zoals gesproken in Engeland (eventueel de Verenigde Staten). Dat is voor een niet-moedertaalspreker vrijwel niet mogelijk. Bij het Esperanto ligt de moeilijkheid hier enigszins anders. Hoewel er wel bepaalde normen zijn, kan men voor een belangrijk deel terugvallen op de moedertaal, bijvoorbeeld voor de realisatie van de klanken. Het is relatief onbelangrijk of men de a lang of kort, of op zijn Antwerps uitspreekt, want de verschillende uitspraakrealisaties hebben geen onderscheidende functie. In de zinsbouw kan men patronen van de eigen moedertaal overnemen, dat is bij ethnische talen niet het geval.
3. De keuze of kinderen later al of niet in de Esperantobeweging stappen, doet hier niet te zake. Dat is een fundamentele levenskeuze. Men zou zelfs kunnen verdedigen dat hoe minder *denaskuloj* geneigd zijn om ook „esperantist" te worden, hoe meer het Esperanto evolueert van beweging naar taal.

„We have to shrap article 8... and the whole rimram"

Dat het gebruiken van een vreemde taal alsof het de eigen moedertaal zou zijn, grote gevaren in zich draagt en kan leiden tot bizarre taaluitingen en situaties, moge blijken uit onderstaande tekst die ons (door meer dan één persoon) werd toegestuurd en die oorspronkelijk is verschenen in De Morgen, *d.d. 28 april 1997.*

Nederlanders staan bekend om hun talenknobbel. In internationaal gezelschap voelen ze vaak een onbedwingbare neiging om van hun eigen taal over te stappen naar die van de toehoorders. Vooral ministers, hooggeplaatsten en zakenlui willen in belangrijk gezelschap wel eens als vlotte polyglotten uit de hoek komen. Dat ondervinden de congrestolken van de Europese Unie dezer dagen, waar Nederland nog tot eind juni het voorzitterschap waarneemt. Zij zitten er tegenwoordig vaak werkloos bij omdat de voorzittende Nederlandse minister erop staat de vergadering in het Engels te leiden. Nederlanders spreken hun talen immers. Alleen, minder goed dan ze zelf denken. „Sommigen kletsen er maar op los, zonder er bij stil te staan wàt ze precies zeggen," zucht de Nederlandse congrestolk Mike van der Vijver van het coöperatief congrestolkensecretariaat in Amsterdam. „Ze slaan de plank soms helemaal mis en ze hebben helemaal niets in de gaten." Zoals de minister die ter afronding van een Europese top aan zijn collega's zei: *We have worked hardly.* Wat hij bedoelde was dat ze hard gewerkt hadden. Wat zijn publiek hoorde, was dat ze geen klap hadden uitgevoerd. Bij de congrestolken van de Europese Unie circuleert inmiddels al een lijst met de grappigste versprekingen en blunders tijdens congresvergaderingen en ministerraden. De lijst wordt op tijd en stond aangevuld. Met voorbeelden als: *We have to shrap article 8, If we arrive at the drempel* en: *I do not want to mow the grass before somebody else.* Toen een van die hooggeplaatsten duidelijk wilde maken dat hij zich terugtrok, klonk het goedmoedig: *Don 't worry, I'll redraw myself* (ik herteken mezelf). Waarop de wenkbrauwen van de toehoorders de hoogte ingingen.
„Het vervelende is dat Nederlanders elkaar voortdurend in dit soort Nederlands-Engels horen praten en denken dat het aanvaardbaar Engels is," zegt Mike van der Vijver. „Ik noem het een soort

---

Voor de kinderen is vooral het gebrek aan een ruimere kring van Esperantosprekende kinderen een probleem. Daardoor krijgen zij te weinig kans om de taal met eigen vriendjes op het eigen specifieke taalniveau te gebruiken. Een grote terughoudendheid om de taal actief te gebruiken evenals een vrij grote taalonzekerheid zijn daarvan het logische gevolg. Natuurlijk hangt dit ook samen met het karakter en de leeftijd van het kind. Hoe ouder en hoe zelfbewuster het kind, des te groter de terughoudendheid en des te kleiner de bereidheid zijn eigen taaltekortkomingen te tonen.
Maar de tweetalige opvoeding heeft ook zijn positieve en zonnige kanten. Zo is de feedback van anderen die met onze kinderen spreken, uiterst positief. Wanneer wij niet aanwezig zijn en de kinderen worden aangesproken door andere Esperantosprekers, dan kunnen zij hun streng trekken. Dat het loutere feit dat de kinderen Esperanto spreken op veel enthousiasme wordt onthaald, is meer een karaktertrek van Esperantosprekers dan een positief effect van de tweetalige opvoeding.
Maar er is meer. De openheid en belangstelling voor andere talen is groot. Het erkennen en begrijpen wat een andere taal is, het vergelijken van woorden, terugvinden van stam-elementen enz. lijkt gemakkelijker te gaan en in ieder geval is het voor ouders gemakkelijker aan te brengen.
Ook bij de schooltaken blijkt het Esperanto van pas te komen. Onderscheid tussen zelfstandige naamwoorden en werkwoorden is niet altijd even gemakkelijk. Het truukje dat de/het woorden in het Esperanto o-woorden zijn, en doe-woorden i-woorden is eenvoudig maar efficiënt. Ook het verklaren van homoniemen en synoniemen gaat als een fluitje van een cent. Voor de woorden ,knop' en ,knoop' bijvoorbeeld heb je in het Esperanto vier woorden: *burĝono, ŝaltilo, butono* en *nodo.* Tevens kan je gemakkelijk duidelijk maken dat wat in ons dialect (het Antwerps) ,knop' is, in het Nederlands ,knoop' wordt genoemd. In aardrijkskunde lessen hoeft het nut nauwelijks te worden aangetoond. Het feit dat je landen en steden kan verbinden met bekenden, is een geheugensteun die nauwelijks kan worden geëvenaard.
Wellicht is het niet wetenschappelijk te bewijzen, maar ik geloof niet dat minder intelligente of zelfs mentaal gehandicapte kinderen niet tweetalig kunnen worden opgevoed. In tegendeel ben ik ervan overtuigd dat tweetalige opvoeding de intelligentie aanscherpt. Maar dat is natuurlijk een zuiver persoonlijke overtuiging. gvd

Dure vertalingen

In *Der Spiegel* (nr. 21/1997) verscheen een kort berichtje waarin de Duitse minister van Justitie, Edzard Schmidt-Jortzig, zich keert tegen de vertaling van Patenten in alle talen van de Europese Unie. Zijn argumentatie berust daarop dat de kostprijs van die vertalingen te hoog is. Een gemiddeld patent van een tiental bladzijden dat in 8 staten zou gelden, veroorzaakt een vertaalkost van 22 000 DEM (450 000 BEF), dat is 40 % van de totale patentkosten. De Europese industrie geeft voor zulke vertalingen jaarlijks een slordige 430 miljoen DEM (9 miljard BEF) uit. De oorspronkelijke bedoeling was de patenten voor iedereen toegankelijk te maken. De Europese patentambtenaren beklagen zich er echter over dat 90 % van die vertalingen nooit door wie dan ook wordt ingezien.

Volgens het artikel zullen vooral de Middellandse-zee-landen zich tegen het voorstel van Schmidt-Jortzig verzetten. Zij vrezen dat hun talen daardoor aan invloed zullen inboeten. En ook de patentadvocaten zullen wel hun bedenkingen hebben. Voor hen betekenen de vertalingen immers hun belangrijkste bron van inkomsten.

zelfbestuiving. Tijdens onderhandelingen gooien ze er in het heetst van de strijd uitdrukkingen uit als... *and the whole rimram.* Of ze gaan typisch Nederlandse gezegden verengelsen: *we must put water in the wine* of *we don 't have this problem under the knee.*" Voorbeelden vind je overigens niet alleen in het Engels, want de Nederlanders praten ook lustig Frans en Duits. Van der Vijver herinnert zich hoe een vergaderend commissielid in een Duitsklinkend koeterwaals vroeg of ze hun papieren in de zaal mochten laten liggen, waarop de voorzitter antwoordde dat dat punt de volgende dag besproken zou worden.

„Wij kunnen erom glimlachen," zegt de Nederlandse congrestolk van der Vijver, „maar tolken die geen Nederlands kennen, worden tot de wanhoop gedreven met uitspraken als *in the cader of the herorientation of the new policy...* Of wat denkt u dat een Franse tolk kan doen met een cryptische boodschap als *we have to look in the coffee* (dat wordt koffiedik kijken)?"

Reacties op de hilarische versprekingen blijven meestal erg beleefd. Hoe formeler de vergadering, hoe minder aanmerkingen erover komen. In de meeste gevallen blijft de ongelukkige *slip of the tongue* even in het ijle zweven, alvorens men weer overgaat tot de orde van de dag. De sprekers zelf zijn verwonderd dat er geen adequate reactie komt.

„Engelsen zijn het al gewend dat anderen hun taal niet helemaal beheersen, zodat we niet helemaal een modderfiguur slaan," zegt Van der Vijver. „Maar Engelsen zijn ook keiharde onderhandelaars en in moeilijke momenten gebruiken ze het wel eens tegen de sprekers."

Dat gebeurde ook tijdens één van die Europese toppen waar de Nederlandse minister weer eens geen tolk nodig had en de vergadering in het Engels leidde. De onderhandelingen verliepen echter moeilijk. Dat verbeterde er niet op toen de Nederlandse minister de druk op een Brits ambtgenoot wat wilde opvoeren en de collega vroeg: *Are you standing behind your point?* Waarop de Brit even geïrriteerd en snedig antwoordde: *I am not standing behind anything, I am sitting in my chair.*"

uit *De Morgen,* 28 april 1997

(ook gehoord op *Radio 1*)

Een staartje...

Ook in Nederland ging de opmerking van Mike van der Vijver niet onopgemerkt voorbij. De Volkskrant *d.d. 21-4-1997 schrijft:*

Het gebeurt heel besmuikt, maar tolken lachen wat af nu Nederland voorzitter is van de Europese Unie. Nederlandse politici vinden tolken maar lastig. Ze kunnen het zelf wel af vinden ze. Dat leidt tot vermakelijke blunders. [...]

[...] We have to look further than our nose is long; [...] We do not get out; [...] overall in Europe; [...] we have to take that over.

Ook het Frans leidde tot aardige stijlbloempjes. „Nous avons trouvés une solution, mais c'est pas pour écrire à la maison." [...] of: Het consumptiepatroon werd vertaald met „le patron du consommation".

[...]

Van der Vijver: „Veel Nederlanders spreken hun vreemde talen goed, maar in absolute zin schort er veel aan. Zeker in uiterst formele situaties kan dat heel vervelend zijn.

Het aantal talen waarin op EU-conferenties wordt getolkt, is drastisch ingeperkt. Maar het voorzittende land heeft altijd het recht om in de eigen taal te spreken. Nederlandse politici zouden er goed aan doen van dat recht gebruik te maken. [...] De tolk kan niet alleen zinnen vertalen, maar ook de cultuurverschillen."

[...]

Minister van Mierlo van Buitenlandse Zaken heeft zijn collega's aangeraden bij Europese ministerraden dit halfjaar niet te schromen in het Nederlands voor te zitten. Maar het kabinetprotocol weet niet in hoeverre het advies wordt opgevolgd.

Het vuur aan de schenen

Germain Pirlot blijft, zoals je in het uitgebreide verslag (Horizontaal, 1997/2, p. 4 e.v.) kon lezen, de Europarlementairen achtervolgen met de simpele vraag of zij zich willen informeren over de kwaliteiten en voordelen van het Esperanto. En zijn lijst groeit beetje bij beetje. Op 3 mei 1997 was de verbale steun opgelopen tot 115 leden (18,37 %; +15 leden of een toename met 2,4 %) van het Europees Parlement. We moeten trouwens oppassen voor een al te groot enthousiasme over deze resultaten. Sommige EP's op de lijst wijzen erop dat zij absoluut geen expliciete steun aan het Esperanto toezeggen!
Iets meer dan verbale steun ontving Pirlot van het Britse Europarlementslid, Ken Coates. Die schrijft:

Thank you very much for sending the list of Parliamentarians supporting Esperanto.
The list is already quite impressive, and I will consult with colleagues in the European Parliament about how it might be expanded.

> Hartelijk dank voor het toezenden van de lijst van Europarlementairen die Esperanto steunen.
> De lijst is reeds vrij imposant, en ik zal met collega's in het Europees Parlement overleg plegen over hoe hij nog kan worden uitgebreid.

Natuurlijk is het echter ook belangrijk om enigszins gericht te werken. Sommige leden van het parlement hebben meer met cultuur te maken dan andere. Zo is voor het Esperanto vooral Commissie 12 (over cultuur, onderwijs, jeugdwerking en massamedia) belangrijk. In die commissie zetelen 36 leden (er zijn tevens 36 plaatsvervangers). In elk van de twee lijsten hebben 7 leden hun steun aan het Esperanto toegezegd. Voor België is dat bv. Philippe De Coene. De andere Belgische commissieleden, Philippe Monfils en Daniël Feret, zijn nog niet over de streep getrokken. In de lijst met plaatsvervangers vinden we voor België Karel Dillen en ook die is nog te overhalen.
Een ongetwijfeld belangrijke figuur in de lijst is de Griekse Nana Mouskouri. In Griekenland hebben we tot nog toe geen steun verworven. Zij is ongetwijfeld een uitgelezen figuur om als eerste schaap/slachtoffer dienst te doen. Dit is dus een warme oproep aan onze Griekse lezers om haar het vuur aan de schenen te leggen.
Het is duidelijk dat met 7 op 36 (of ongeveer 20 %) we in deze commissie iets boven het gemiddelde scoren. Gezien het gewicht dat deze mensen zouden kunnen hebben om een doorslaggevende beslissing af te dwingen, zou het wenselijk zijn een meerderheid van 50 % + 1 stem te kunnen overtuigen. Er is dus nog werk aan de winkel.
De adressen van deze mensen vinden, kan geen onoverkomelijke opdracht zijn. Je kan een adreslijst (in je eigen moedertaal) aanvragen bij:

Europees Parlement
Bureau voor de uitgaven
Belliardstraat 97-113
B-1047 Brussel
of per fax: 32-2-284 90 87

Germain Pirlot ontving die lijst gratis.

De echte klappen

Waar de echte klappen worden uitgedeeld staat het Esperanto nog lang niet sterk. Dat blijkt uit het antwoord op een parlementaire vraag* van het Britse Europarlementslid Caroline Jackson:

Onderwerp: *Promotie en veiligheid van regionale en minderheidstalen en -culturen.*
Kan het gedeelte van het budget 1997 dat is voorbehouden voor de promotie en veiligheid van regionale en minderheidstalen en -culturen worden gebruikt om het Esperanto te ondersteunen? Voorstanders van het Esperanto beweren dat het een rol kan spelen als brugtaal tussen volkeren met verschillende cultuur in Europa.

Antwoord: door mevrouw Cresson in naam van de Commissie:
De Commissie beheert het budgetgedeelte B3-1006 voor activiteiten ten voordele van de regionale en minderheidstalen en -culturen van de Gemeenschap. In overeenstemming met de oproep tot voorstellen wordt steun verleend aan talen die autochtoon zijn en die traditioneel gesproken worden door een deel van de bevolking van een Lidstaat. Deze definitie sluit zowel de talen van immigranten als de artificieel gecreëerde talen uit. In dit opzicht kan het Esperanto dus niet worden weerhouden voor ondersteuning.

Al is het antwoord niet positief, het initiatief van mevrouw Jackson is een bedankje waard.

* We geven zowel enkel de Nederlandse vertaling van de oorspronkelijk Engelstalige vraag en dito antwoord.

Actiegroep voor taalrechtvaardigheid

Onze contacten met Europarlementsleden heeft ons bewust gemaakt van een veelvuldig voorkomend misverstand bij de Europese politici. Velen denken: „Ik ben voorstander van meertaligheid, dus ben ik tegen het Esperanto." Dit standpunt verwondert ons, omdat wij, juist om meertaligheid te verdedigen, gestart zijn met het gebruik van Esperanto en besloten hebben actie te voeren opdat het zo ruim mogelijk zou worden aangewend.

Wij zijn pragmatici en baseren ons standpunt op feiten:

1. Naar verhouding zijn er meer echte polyglotten onder de personen die Esperanto leerden als kind of als adolescent dan onder een toevallig gekozen groep uit het grote publiek.[1]
2. De evolutie tijdens de laatste 50 jaar gaat in tegen taalverscheidenheid. Voor 30 jaar communiceerde een Griek of Nederlander, bijvoorbeeld, in 't algemeen in het Frans. Vandaag gebruiken ze bijna overwegend het Engels. Dezelfde tendens stelt men vast in de scholen: het aantal leerlingen, dat als eerste vreemde taal een andere taal kiest dan het Engels, vermindert van jaar tot jaar.
3. Het gebruik van het Engels als „lingua franca" is een onbewuste handeling. Niemand heeft deze taal gekozen na rijp beraad en de consequenties van deze keuze overwogen, nadat de andere mogelijke manieren om de taalproblemen op te lossen werden onderzocht. Deze keuze is evenwel een feit, zowel in de dagelijkse realiteit als in de geest van de meerderheid. Is het wel zo wijs zich te buigen voor een feit dat voortkomt uit een ondoordachte daad?
4. De studie van een nationale taal eist een enorme investering. Om een gebruiksniveau te bereiken, is minstens zes jaar nodig met vier uur per week, voor het Engels zowel als voor de overige talen. Daartegenover volstaat één jaar om met Esperanto hetzelfde niveau te bereiken.[2] Van de zes jaar studie van een nationale vreemde taal komen er vijf vrij om, naar vrije keuze, een andere taal te leren.
5. Het Esperanto werd verstevigd door een wereldwijd gebruik binnen een aan taalrechtvaardigheid gehechte gemeenschap. Van bij de aanvang had het project tot doel de mensheid te halen uit een situatie die gekarakteriseerd werd door de hegemonie van enkele talen en door de discriminatie van de gebruikers van minder prestigieuse talen. Vanaf het begin kwam het er dus op aan de „kleine talen" en de culturele diversiteit te beschermen, en terzelfdertijd een elegante oplossing te geven aan de problemen van de onderlinge communicatie.

Het Esperanto biedt de oplossing voor twee ernstige problemen waarmee Europa wordt geconfronteerd:

a. Het maakt het mogelijk zich te verzetten tegen de ongezonde neiging om aan één taal een waar monopolie toe te kennen – zoals nu gebeurt met het Engels, dat daarenboven meer en meer misvormd wordt door een internationaal gebruik zonder respect voor de Angelsaksische cultuur, identiteit en tradities.
b. Wanneer Europeanen moeten communiceren in een congres of een vergadering dan is alleen het Esperanto een beproefd middel om te beantwoorden aan het alternatief „kostenexplosie of discriminatie", eigen aan iedere samenkomst van anderstaligen.

Wij hopen dat u de hierboven aangehaalde feiten zult willen overwegen en eventueel uw standpunt tegenover het Esperanto zult willen herzien. Wij blijven uiteraard tot uw beschikking voor verdere precisering. gp

1. Waarom het Esperanto, beter dan om 't even welk ander pedagogisch middel het aanleren van vreemde talen bevordert, verdient een diepere benadering. Een resumé van de factoren die hierbij een rol spelen, vindt men in Claude Piron, *Le défi des langues* (Parijs, L'Harmattan,1994) p. 319-324. De voorbereidende (propedeutische) waarde van het Esperanto als inleiding tot de andere talen werd bevestigd door de onderzoeken op dit vlak in het Instituut voor Cybernetica aan de Universiteit van Paderborn (zie de talrijke publicaties door prof. Helmar Frank), zowel als van de Werkgroep voor Esperanto van het Finse ministerie van onderwijs: „De resultaten van pedagogische experimenten tonen o.a. aan dat een propedeutische Esperantocursus in hoge mate bijdraagt tot het succes van de leerlingen bij de studie van vreemde talen." (Opetusministeriön Työryhmien Muistioita, Opetusministeriön Esperanto-työryhmän Muistio, Helsinki, Onderwijsministerie, 1984, p. 28).
2. Dat de assimilatie van een nationale taal zoveel tijd vereist, wordt veroorzaakt door de grammaticale en lexicale onregelmatigheden, die in niets bijdragen tot de communicatie en de natuurlijke hersenwerking om iets uit te drukken tegenwerken. Esperanto volgt deze natuurlijke werking en bespaart op die manier aan de leerling of gebruiker de verplichting om onregelmatigheden in aanmerking te nemen. Daardoor is hij in staat zijn gedachte vlot, rijk en nauwkeurig uit te drukken, en loopt hij niet het risico geridiculiseerd te worden omwille van een ontoereikend taalgebruik.

Rezolucio de la Komitato de Eŭropa Esperanto-Unio (EEU)

La esperantistoj el la landoj de Eŭropa Unio, kunvenintaj en Ŝtutgarto en la 3a Eŭrop-Unia Esperanto Kongreso de la 16a ĝis la 19a de majo 1997, konsciante

- ke la eŭropaj popoloj, post multaj sangaj konfliktoj kaj milionoj da viktimoj, aliris post la dua mondmilito la vojon al paca kunvivado interne de komunaj demokratiaj institucioj;
- ke Eŭropa Unio konsistigas la konkretan provon kune konstrui tiajn instituciojn;
- ke la estonteco de la paco kaj de la prospero de la Eŭropaj popoloj estas nepre ligita al la sukceso de tiu provo;

kaj konsciante krome

- ke la Eŭropa kontinento estas la mondparto kie la lingva problemo havas plej grandan gravecon kaj plej fortan urĝecon;
- ke la manko de demokrata solvo al la problemo de rekta interhoma komunikado inter la eŭropaj civitanoj konsistigas grandegan malhelpon al la progreso de la Eŭropa konstruado;

deklaras

- ke diversecoj de kulturoj, ideoj kaj lingvoj estas ja granda riĉaĵo, sed nur kondiĉe ke ĝi estu akompanata de bazaj komunaj principoj de respekto al la fundamentaj homaj rajtoj kaj de fakta ebleco de egalrajta interkomunikado;
- ke lernado de la internacia planlingvo Esperanto, sekvata de laŭebla lernado de unu aŭ pluraj etnaj lingvoj, estas la plej taŭga vojo por atingi egalrajtan komunikadon kune kun pli profunda reciproka kono;

atentigas la instancojn de Eŭropa Unio, la naciajn registarojn kaj la publikan opinion pri la ebleco, kiun la Esperanto-movado proponas laŭ la *Manifesto de la Esperanto-Movado* prezentita en Prago en julio 1996;

konfidas al Eŭropa Esperanto-Unio la taskon reprezenti la Esperanto-movadon antaŭ la instancoj de Eŭropa Unio, prezenti al ili la eblecojn de „planlingvo" kaj ĉiel kunlabori kun ili cele al atingo de pli bona interkomunikado inter la Eŭropanoj.

Stuttgart, la 18an de majo 1997

We geven hier ook de tekst in vertaling ten behoeve van het grote publiek. Nochtans leek het ons zinvol ook de originele tekst af te drukken, niet alleen om zijn „originaliteitswaarde" maar ook om zijn exemplarische waarde om aan te tonen dat Esperanto volwaardig als taal functioneert in alle domeinen van het maatschappelijke leven, ook op het zeer formele terrein van politiek-administratief taalgebruik.

De Esperantosprekers uit de landen van de Europese Unie, die bijeenkwamen te Stuttgart tijdens het 3de Esperantocongres van de Europese Unie van 16 tot 19 mei 1997, zich ervan bewust dat:

- de Europese volkeren na vele bloedige conflicten en miljoenen slachtoffers, na de Tweede Wereldoorlog de weg van vreedzame samenleving met interne democratische instellingen zijn ingeslagen;
- de Europese Unie de concrete poging is om gezamenlijk dergelijke instellingen uit te bouwen;
- dat vrede en voorspoed in de toekomst nauw verbonden is aan het welslagen van die poging;

zich er tevens van bewust dat

- het Europese kontinent het deel van de wereld is waar het taalprobleem het ernstigste en een oplossing ervoor het dringendst is;
- het uitblijven van een democratische oplossing voor het probleem van de rechtstreekse intermenselijke communicatie tussen de Europese burgers een zware rem betekent voor de vooruitgang van de opbouw van Europa;

verklaren dat:

- verscheidenheid van cultuur, ideeën en taal een grote rijkdom betekent, maar enkel op voorwaarde dat zij gepaard gaan met de gemeenschappelijke basisprincipes van respect voor de fundamentele mensenrechten en de effectieve mogelijkheid tot evenwaardige communicatie;
- het leren van de internationale plantaal Esperanto, gevolgd door een volgens de eigen mogelijkheden leren van één of meerdere etnische talen, de meest geschikte weg is om die evenwaardige communicatie en het daarmee samengaande diepgaande begrip van elkaars eigenschappen te bereiken;

wijzen de instellingen van de Europese Unie, de nationale regeringen en de publieke opinie op de mogelijkheden die de Esperantobeweging biedt, zoals te lezen in het *Manifest van de Esperantobeweging*, voorgesteld tijdens het Esperanto-Wereldcongres van Praag in juli 1996 (voor een vertaling van dat manifest zie *Horizontaal*, 1996/6, p. 16-17);

vertrouwt aan de Europese Esperanto-Unie de taak toe om de Esperantobeweging te vertegenwoordigen bij de Europese Instellingen, hen de mogelijkheden van de plantaal Esperanto voor te stellen en op alle manieren met hen mee te werken met het doel de best mogelijke verstandhouding en begrip tussen de Europeanen te bereiken.

Stuttgart, 18 mei 1997

Waar gaat het heen met de N?

We vragen deze keer aandacht voor het plaatsen van de naamvals-n bij eigennamen en (boek)titels en taaluitglijders. Voor hen die zich op een examen willen voorbereiden, geven we oefenmateriaal dat afkomstig is van het Elementa examen dat op 17 mei jl. heeft plaatsgevonden in De Bilt. Verder vindt u het achtste stukje in een serie over het *Fundamento de Esperanto*. In deze rubriek gaan we graag in op uw vragen. Ons adres is: Arjen-Sjoerd en Roel, p/a Oostveenweg 15, NL-7533 VP Enschede.

De naamval bij eigennamen en (boek)titels

Esperantowoorden zijn zo opgebouwd, dat je er makkelijk een *-n* achter kunt zetten: *tablon, librojn, tien, belan, multajn, neniun.* Maar het plaatsen van een *-n* is niet altijd zo eenvoudig. Bijvoorbeeld bij woorden die Esperantovreemd zijn, zoals eigennamen, kan dit moeilijk zijn: **Roeln* en **Arjen-Sjoerdn.* Maar ook bij titels van bijvoorbeeld boeken rijst vaak de vraag waar je de *-n* moet plaatsen. Er zijn verschillende methoden in gebruik om dit probleem op te lossen:

1. De -n met een verbindingsteken achter een woord plaatsen

Je kunt de *-n* met een verbindingsteken aan het vreemde woord koppelen. Dit verbindingsteken is meestal een streepje (soms wordt ook wel een apostrof gebruikt): *Roel-n* en *Arjen-Sjoerd-n.* Het voordeel is dat de eigennamen goed herkenbaar blijven, maar het nadeel is dat het geheel vaak onuitspreekbaar blijft. Om aan dit laatste tegemoet te komen wordt ook wel een *o* voor de *-n* geplaatst: *Roel-on* en *Arjen-Sjoerd-on*.

Mi petis Henry-n poluri miajn ŝuojn.
Ik vroeg Henry mijn schoenen te poetsen.

Ni vizitis Groningen-on.
We brachten een bezoek aan Groningen.

Wanneer je bij titels voor deze oplossing kiest, dan wordt het geheel vaak tussen aanhalingstekens gezet:

Mi opinias „Lingvistikaj aspektoj de Esperanto"-n pli agrabla legaĵo ol „Kiel diri"-on.
Ik vind *Lingvistikaj aspektoj de Esperanto* prettiger leesmateriaal dan *Kiel diri.*

Een bezwaar hierbij is dat de titel zich vaak slecht laat voorlezen, omdat je taalfouten lijkt te horen: *„...de Esperanto"-n* klinkt als *...de Esperanton*, terwijl na het voorzetsel *de* nooit een vierde naamval kan volgen.

2. De -n achterwege laten

Een andere, heel gebruikelijke oplossing is om de *-n* helemaal achterwege te laten:

La instruisto laŭdis Henk.
De meester prees Henk.

Mi petis Henry poluri miajn ŝuojn.
Ik vroeg Henry mijn schoenen te poetsen.

Roel gratulis Arjen-Sjoerd.
Roel feliciteert Arjen-Sjoerd (of andersom).

De laatste zin kan zowel betekenen dat Roel Arjen-Sjoerd feliciteert als andersom. Daarom kun je het beste de *-n* alleen dan weglaten, wanneer verwarring niet mogelijk is, zoals in de twee zinnen ervoor. Ook bij titels wordt de *-n* wel gewoon weggelaten. Slechts zelden levert dat moeilijkheden op zoals in:

PAG eldonas UEA, sed PIV SAT.
UEA geeft PAG uit, maar SAT PIV.

3. De -n rechtstreeks achter geschikte woorden plaatsen

In enkele gevallen is het mogelijk om een vreemd woord te assimileren tot een echt Esperantowoord, zodat plaatsing van een *-n* geen probleem meer is:

Henk -> Henriko -> Henrikon
Antwerpen -> Antverpeno -> Antverpenon

Esperantotitels hoeven uiteraard niet te worden geassimileerd, zodat je in principe de *-n* achter ieder woord uit de titel kunt plaatsen, waar dat grammaticaal mogelijk is: *Streĉitan Kordon* en *Laŭdon de l' stulteco.* Deze methode wordt over het algemeen afgeraden, omdat de titel dan geweld wordt aangedaan. Een boektitel moet het liefst ongeschonden blijven, anders weet je niet of de *-n* oorspronkelijk bij de titel hoort of niet. Bovendien lenen sommige titels zich niet voor deze benadering, zoals *Kiel diri.* We adviseren daarom om deze oplossing te beperken tot twee gevallen, namelijk bij klassieke werken en bij omschrijvende titels:

En lia ŝranko mi vidis nur du librojn: La Biblion kaj La Koranon.
In zijn kast zag ik maar twee boeken: De Bijbel en De Koran.

Mi ĝisfine legis Plenan Analizan Gramatikon.
Ik heb *Plena Analiza Gramatiko* helemaal uitgelezen.

Mi unue legas la Lingvan Rubrikon kaj poste la aliajn artikolojn.
Ik lees eerst de *Lingva Rubriko* en daarna de andere artikelen.

Tiaj vortoj neniam eniros la Plenan Ilustritan Vortaron.
Dergelijke woorden zullen nooit in *Plena Ilustrita Vortaro* terechtkomen.

4. Herformuleren

Een andere optie is om zinnen zodanig te formuleren dat het plaatsen van een *-n* grammaticaal ge-

zien overbodig is. Als voorbeeld herformuleren we enkele van de zinnen die onder punt 1 zijn genoemd:

Ni feriis en Groningen.
We hielden vakantie in Groningen.
Ni vizitis la urbon Groningen.
We bezochten de stad Groningen.
Ni iris al Groningen por rigardi kelkajn monumentojn.
We gingen naar Groningen om enkele monumenten te bezichtigen.
Mi petis ĉu Henry volas poluri miajn ŝuojn.
Ik vroeg of Henry mijn schoenen wilde poetsen.

Een handige manier van herformuleren is met behulp van een constructie waarbij de eigennaam of titel vooraf gaat door een precisering als *la urbo, la rivero, la libro* enz.:

Ĉu Klaas jam konas Piet?
Kent Klaas Piet al (of andersom)?
-> *Ĉu Klaas jam konas nian amikon Piet?*
-> Kent Klaas onze vriend Piet al?
Ĉu vi jam finlegis „Ombro sur interna pejzaĝo"-n?
Heb je *Ombro sur interna pejzaĝo* al uit?
-> *Ĉu vi jam finlegis la libron Ombro sur interna pejzaĝo?*
-> Heb je het boek *Ombro sur interna pejzaĝo* al uit?

Opmerking: meer over eigennamen staat in de Lingva Rubriko van januari-februari vorig jaar.

OEFENING: Vertaal in het Esperanto:

1. Alex leest elke dag een stukje uit de Odyssee.
2. Wie heeft de Nova Esperanta Krestomatio samengesteld?
3. De Esperantokring van Emmen heeft De Kus van Wolkers vertaald.
4. Henk vraagt Piet of hij het Fundamento wil teruggeven.
5. Sil bezoekt vaak zijn geliefde Terschelling.

Uitglijders

Fouten in het Esperanto worden soms veroorzaakt door invloeden van het Nederlands. We putten o.a. weer uit de voorbeelden, die ons zijn aangereikt door Rie van der Kooij-Waal uit Den Haag.

Valse vrienden

arko = boog	ark = *arkeo*
drato = (metaal)draad	draad (garen) = *fadeno*
fabelo = sprookje	fabel = *fablo*
grano = grein (gewicht)	graan = *greno*
halso = hals (zeiltouw)	hals (lich.dl.) = *kolo*
kamo = tandwieltand	kam = *kombilo*
karvio = karwij, kummel	karwei = *laboro*
navo = schip v.e. kerk	naaf = *nabo*
pindo (pajnto) = pint (inh.)	pinda = *arakido*
plasi = beleggen	plassen = *pisi*
restaŭranto = restaurateur (= hersteller van schilderijen en gebouwen)	restaurant = *restoracio*
sorto = lot	soort = *speco*
spado = degen	spade = *fosilo, ŝpato*
fosilo = schep, spade	fossiel = *fosilio*
spiko = aar	spieken = *fikopii*
spino = wervelkolom	spin = *araneo*
spiti = trotseren	spijt hebben = *bedaŭri*
stiki = stekken	stikken = *stebi/sufokiĝi*
striki = staken	strijken = *gladi*

Meerdere betekenissen

Nederlandse woorden met meerdere betekenissen, worden vaak met verschillende Esperantowoorden vertaald:

Markt *Mi aĉetis azenon en la foiro.*
Ik heb op de markt een ezel gekocht.
Legomojn mi ĉiam aĉetas en la bazaro.
Groentes haal ik altijd op de markt.
Ĉu estas merkato por tia libro?
Is er een markt voor zo'n boek?
Hodiaŭ la merkato estis firma.
De markt was vandaag stabiel.

Strik *La banto de via laĉo loziĝis.*
De strik van je veter zit los.
Li trovis kuniklon en la ŝnurkaptilo.
Hij vond een konijn in de valstrik.
Oni faris insidon kontraŭ mi.
Er werd een valstrik voor me gespannen
Insida demando = strikvraag

Schuld *Estas mia kulpo ke la ŝuldo tiel altiĝis.*
Het is mijn schuld dat de schuld zo is opgelopen.

Partij *Mi ne ŝatas politikajn partiojn, mi nur vizitas festojn.*
Ik houd niet van politieke partijen, ik ga alleen naar partijtjes.
La violonisto ne bone studis sian partion
De violist had zijn partij niet goed geoefend.
Ĉi tie mi trovis kvanton da malnovaj libroj.
Hier vond ik nog een partij oude boeken.

Uitwerking oefening:

1. Ĉiutage Alex (Aleks/Alekso/Aleksandro) legas fragmenton el la Odiseado. 2. Kiu kompilis la Novan Esperantan Krestomation? 3. La Esperanto-rondo de (la urbo) Emmen tradukis (la romanon) De Kus (La Kiso) de Wolkers. 4. Henk (Henriko) petis Piet (Petron) ĉu tiu volas redoni la Fundamenton. 5. Sil ofte vizitas sian amatan insulon Terschelling.

Examens

Bij het *Progresa examen* van 17 mei jl. stond een luistertoets op het programma. Het verschil met de luistertoets van het *Elementa examen* zit in het feit dat de tekst iets moeilijker is en vooral ook dat er op een normale snelheid wordt voorgedragen:

1. De kandidaten bestuderen de vragen.
2. De tekst wordt voorgedragen, terwijl de kandidaten aantekeningen kunnen maken.
3. Na ongeveer een minuut wordt tekst nogmaals voorgelezen.
4. De kandidaten werken de antwoorden uit.

Het geheel neemt zo'n drie kwartier in beslag.

Luistertoets

Luister aandachtig naar de volgende tekst. Beantwoord de vragen in volledige zinnen en in correct Esperanto. Zorg dat de antwoorden zijn gebaseerd op de beluisterde tekst, zodat blijkt dat u deze goed begrepen hebt.

Post kvindek jaroj: elreviĝo

En 1995 Unuiĝintaj Nacioj festis la 50-jariĝon depost sia fondo. Tamen ĝuste dirite neniuj ĝoje emis festi en la ĉefsidejo de UN en Nov-Jorko. La elreviĝoj pro la antaŭnelongaj fiaskoj ĉe la protekto de mondpaco kuŝas profunde en la animo. Antaŭ ĉio la malforteco de UN en eksa Jugoslavio skuis ties fidindecon ĝis en la fundamento: Tie 40.000 UN-blukaskuloj pli-malpli senage observis kiel la militkonflikto en Bosnio kaj Hercegovino ĉiam pli vastiĝis. Ankaŭ en Somalio UN ne meritis gloron. Ankaŭ en la 50-a jaro de ĝia ekzisto neniu plibonigo ĉe UN estas videbla, opinias diplomatoj. Eĉ male: La transpreno de la regpovo en la usona parlamento fare de skeptikaj al UN respublikanoj igas prognozi malbonon. La respublikan-estro en la usona senato, Robert Dole, kondamnis la superfluan ĉeeston de UN-trupoj en Bosnio-Hercegovino. Li pledis kontraŭ la kreskanta multlaterismo, kun kiu Usono transdonis la „gvidadon de la mondo" en la manojn de UN-ĝenerala sekretario Boutros Boutros Ghali. Samtempe anoncis Dole, ke lia partio energie insistos pri malpliigo de la usona UN-kotizo. Tamen la komisiitino por la festado de la 50-jariĝo de UN, Gillian Sorensen opinias, ke en la kuranta jaro eblos nova komenco por UN. En 1995 estas ŝanco aŭskulti kritikojn kaj analizi sukcesojn, diras la konsilistino de Boutros Ghali. Multaj pledas, ke UN denove sin turnu al humanecaj taskoj kaj al preventa diplomatio. Multekostajn militoperaciojn ĝi devas eviti, ĉefe kiam ili povus finiĝi je malsukceso. Tion postulas multaj landoj. Aliaj vidas la estonton tute alie – kaj tio estas ĉefproblemo de la giganta UN kun cent okdek kvin membroŝtatoj. Pri granda internacia konsento eblas paroli nur rilate la plej malsignifajn aferojn. Aldone la grandaj potencoj malemas enmiksiĝi en regionojn, en kiuj iliaj „vivinteresoj" ne evidentiĝas. Kaj ĝuste tiuj potencoj sidas en la UN-sekureckonsilio kaj havas la decidorajton.

[Laŭ Evgeni Georgiev, en *Monato* 1995/10]

Vragen:

1. Al kio rilatas respektive la ciferoj 50, 40.000 kaj 185?
2. Kia estas la aktuala stato de meritoj de UN laŭ la aŭtoro?
3. Kies kaj kiujn opiniojn reprezentas Dole kaj (aliflanke) Sorensen?
4. Priskribu iliajn argumentojn.
5. a. Skizu du diversajn opiniojn pri la estonteco de UN.
   b. Kiu opinio havas pli grandan ŝancon realiĝi, laŭ la aŭtoro?
6. Kiuj vere decidas pri la pacigo de la mondo? Kial ili ne ĉiam aktivas?

Als je mee wilt doen aan een van de examens op 15 november 1997 in De Bilt, dan kun je je opgeven bij Mevr. M. Massar, Ilpenwaard 92, 1824 GG Alkmaar, tel. (072)5612668. Als je 5 gld. overmaakt op giro 206152 van de secr. Alg. Ned. Esp.-examencommissie, dan ontvang je een examengids met informatie over alle examens: Elementa, Progresa, Traduka en Instrua.

Uitwerking examenopgave

1. 50 rilatas al la 50-jara jubileo de UN; 40.0000 rilatas al la nombro de blukaskuloj kiuj ne sukcesis pacigi Bosnion; 185 estas la nombro de UN-membroŝtatoj.
2. UN perdis la vizaĝon pro nesukcesoj en Bosio-Hercegovino kaj Somalio.
3. Dole reprezentas la usonajn respublikanojn, kiuj malemas transdoni pli da mono kaj potenco al UN. Sorensen reprezentas Boutros Ghali kiel lia konsilistino kaj parolas pri nova komenco por UN.
4. Dole kritikas la nepovon de 185-membra UN praktike interveni ĉe konfliktoj (multlaterismo). Sorensen opinias la jubileon bona okazo por analizi sukcesojn kaj malsukcesojn por pli bona daŭrigo.
5. a. Unuj volas ke UN sin turnu al humanecaj taskoj kaj preventa diplomatio, dum aliaj ja vidas rolon por UN en militoperacioj.
   b. La aŭtoro kredas ke gajnos tiuj kiuj volas limigi la taskojn de UN al humaneca helpo kaj militpreventa diplomatio.
6. La potencoj kiuj membras en la sekureckonsilio decidas pri la sorto de homoj en milito. Ili volas engaĝiĝi nur se iliaj ekonomiaj interesoj estas serveblaj.

Itisme en atisme

Met betrekking tot de interpretatie van de deelwoorduitgangen *-ata* en *-ita* bestaan er twee scholen. Volgens de „atisten" staat *-ata* voor het heden en *-ita* voor het verleden (deze leer wordt ook wel „tempismo" genoemd). Volgens de „itisten" is echter niet alleen het tijdsaspect van belang. De uitgang *-ata* heeft ook een aspect van duur, herhaling of gewoonte, en *-ita* een aspect van resultaat (deze leer wordt ook wel „aspektismo" genoemd). In de Lingva Rubriko van januari-februari hebben we gesteld dat het itisme conform het Fundamento is en het atisme niet. P. Rulofido uit Soest (NL) was het niet met ons eens, en ook L. De Doncker uit Gierle (B) vroeg of we onze stelling konden bewijzen. Dat zullen we doen, mede op basis van een studie van G. Waringhien in: *Aktoj de la Akademio*, 1963-1967.

Zou u in de volgende zin kiezen voor *naskita* of *naskata*?

*Georgo Vaŝington estis **naskita / naskata** la 22-an de februaro 1732.*
George Washington werd geboren op 22 februari 1732.

Een atist zou *naskata* kiezen. Als er had gestaan *naskita*, zou Washington volgens een atist op de 21-ste of eerder zijn geboren. In de *Ekzercaro* (§ 12/19) lezen we echter de zin *Georgo Vaŝington estis **naskita** la...*, geheel volgens de itistische leer. Het gaat hier immers niet om de duur van de bevalling, maar om het resultaat ervan.

Andere voorbeelden:

*...li malbenis la tagon, en kiu li estis **naskita**.* (§ 33/7)

*Mia onklo ne mortis per natura morto, sed li tamen ne mortigis sin mem kaj ankaŭ estis **mortigita** de neniu... (39/11)*

Het verschil tussen *-ita* en *-ata* wordt meer in het bijzonder gedemonstreerd in de eerste helft van § 25. Vijf keer wordt een zin met *-ata* naast een zin met *-ita* geplaatst:

1a *Mi estas **amata**.* (En meer voorbeelden met *amata*)
1b *Vi estas **lavita**.* (En meer voorbeelden met *lavita*)
2a *Tiu ĉi komercaĵo estas ĉiam volonte **aĉetata** de mi.*
2b *La surtuto estas **aĉetita** de mi, sekve ĝi apartenas al mi.*
3a *Kiam via domo estis **konstruata**, ...*
3b *...mia domo estis jam longe **konstruita**.*
4a *Mi sciigas, ke de nun la ŝuldoj de mia filo ne estos **pagataj** de mi.*
4b *Estu trankvila, mia tuta ŝuldo estos **pagita** al vi baldaŭ.*
5a *Mia ora ringo ne estus tiel longe **serĉata**, ...*
5b *... se ĝi ne estus tiel lerte **kaŝita** de vi.*

De zinnen met *amata* en *lavita* in (1) zijn niet in een bepaalde context geplaatst, maar de keuze van deze werkwoorden is waarschijnlijk niet toevallig. *Ami* is een werkwoord met een zekere duur, terwijl *lavi* toewerkt naar een resultaat. Ook in regel 6 van de 16 regels (Franse versie) worden twee zinnen met dergelijke werkwoorden in contrast naast elkaar geplaatst:

Ŝi estas amata de ĉiuj. (de handeling is bezig) en *La pordo estas fermita.* (de handeling is geschied)

De opmerkingen tussen haakjes staan er in het origineel ook.

Bij de overige zinsparen zie je dat Zamenhof zijn best heeft gedaan om in de a-zinnen de nuance van duur, gewoonte of herhaling weer te geven, en in de b-zinnen de nuance van resulaat.

Een atische interpretatie van de genoemde zinsparen is op zich wel mogelijk, maar dan moet je aannemen dat de zinnen willekeurig gekozen zijn en dat de paarsgewijze contrastering berust op louter toeval. Zamenhof heeft echter in gehele *Ekzercaro* de voorbeeldzinnen zodanig gekozen, dat bepaalde grammaticale leerstukken worden verhelderd. De structuur van de eerste helft van § 25 is te evident om aan te mogen nemen dat het hier gaat om zomaar wat vrolijke zinnetjes tussendoor.

Als Zamenhof hier daadwerkelijk volgens een atistische interpratatie het verschil tussen *-ata* en *-ita* had willen uiteenzetten, had hij zich ongetwijfeld de moeite bespaard om dergelijke zinsparen samen te stellen en had hij gekozen voor zinnen als:

**Lunde mia ŝuldo estis pagota, marde ĝi estis pagata kaj merkrede ĝi estis pagita.*

Dit zijn immers voorbeelden van het type dat men altijd in atistische leerboekjes aantreft. Zamenhof heeft deze keuze niet gemaakt, omdat hij hier wat anders duidelijk wilde maken. De conclusie moet zijn, dat het *Fundamento* de itisten in het gelijk stelt. De atisten die dit onder ogen zien, zoeken vaak uitvluchten. Soms beschouwen ze de *Ekzercaro* niet als een wezenlijk onderdeel van het *Fundamento* of ze vinden dat logica een hogere norm is dan het *Fundamento*. Daarbij neemt men dan aan dan het atisme logischer zou zijn. In deze serie over het *Fundamento* hebben we eerder reeds aangetoond dat dit soort uitvluchten geen pas hebben.

Op de informatiesnelweg

In een brochure van het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken werden de resultaten voorgesteld van een onderzoek naar de elektronische informatiediensten in Nederland en Europa. Het rapport stelt vast dat er een evolutie is. In de pioniersfase werd de informatiesnelweg bijna uitsluitend gebruikt door de academische/wetenschappelijke wereld. Gaandeweg kwam de bedrijfswereld aansluiten, en nu is het grote publiek aan de beurt, vooral omdat de nieuwsinformatie zich van het nieuwe medium begint te bedienen. Een belangrijk element is ook dat door de privatisering van overheidsorganisaties veel informatie niet meer gratis beschikbaar is, en dat de zoeker dus op andere bronnen – in casu de informatiesnelweg – aangewezen is.[1]

Het rapport maakt ook een vergelijking van de toestand in Europa met die in de Verenigde Staten en Japan. Ten opzichte van de VS ligt Europa (ver) achter, maar Japan laat het helemaal afweten. Daarvoor worden twee verklaringen gegeven: enerzijds zijn de telefoonkosten in Japan zeer hoog en is het aantal huiscomputers nog vrij laag; anderzijds worden de informatiediensten vooral door buitenlandse (Amerikaanse) bedrijven gedomineerd en vormt de taal een duidelijke barrière.

In het licht van deze toestand is het prettig om te weten dat het Esperanto op Internet duidelijk aanwezig is. De Vlaamse Esperantobond – onder sterke persoonlijke impuls van de directeur van het Grafisch Centrum te Antwerpen, maar met de ruggesteun van andere Esperantosprekers – speelt daarin een prominente rol. In juni ging *Agora*, de opvolger van *Knooppunt*, van start. *Agora* is een zogenaamde „provider", een bedrijf dat bedrijven of particulieren toegang tot het Internet verschaft. *Agora* biedt al zijn diensten in vier talen (Engels, Esperanto, Frans en Nederlands) aan. Dit wil zeggen dat cursussen, inschrijvingsformulieren, informatiebrochures e.d. ook in het Esperanto kunnen worden verstrekt. Als *Agora* binnen afzienbare tijd persconferenties zal organiseren, dan zal het Esperanto daar als een volwaardige taal aanwezig en zichtbaar zijn.

Trouwens, ook op de openingspagina van *Agora* is Esperanto prominent aanwezig. Elk van de zes afbeeldingen staat voor een onderliggende koepel: *Agora* dekt alles wat met de provider zelf te maken heeft; onder *Esperanto* vind je de pagina's van FEL maar binnen afzienbare tijd ook die van APE en BEF en zelfs die van andere Esperantoverenigingen in het buitenland. Tevens komt er een zoekrobot die zoekt in alle teksten over en in het Esperanto. Deze zoekrobot werkt weliswaar enkel de aangesloten computers onder deze koepel af, maar hij biedt het voordeel dat hij sneller en gerichter werkt.

De andere websites zijn van:

Investigative journalism: een vereniging van journalisten die niet alleen persconferenties afschuimen, maar zelf actief op zoek gaan naar de waarheid.

Association for Progressive Communication: is een vereniging die echte informatie over de derde wereld in het westen wil introduceren. Het gaat hier dus niet om het beeld van arme hongerige zwartjes zoals die meestal door de grote persagentschappen op ons worden losgelaten, maar een veel realistischer en meer integer beeld.

MeMOmarkt staat voor Mens en Milieu en verenigt bedrijven die actief milieuvriendelijk willen werken.

Union of International Associations: is een vereniging van NGO's.

Al is de band tussen die verschillende organisaties vrij los, het is wel duidelijk dat het toch gaat om vereniging van gelijkgestemde zielen, die vooral een alternatieve kijk op de maatschappij hebben.

gvd

1. Het is wel opvallend in de evolutiebeoordeling dat alleen het kwantitatieve aspect wordt beoordeeld. Over de kwaliteit van de aangeboden informatie en van de toegankelijkheid wordt weinig aandacht besteed.

Welcome to AGORA

Interret-aliro ekde 473 monate, inkl. AVI
Pliaj informoj?

english esperanto français nederlands

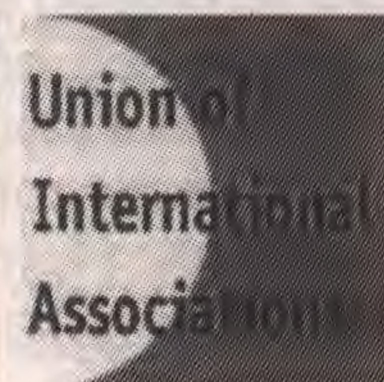

Goed begonnen is half gewonnen

Naar mijn mening verdienen de leden van de Gentse club een stevige pluim, niet alleen omdat zij met de regelmaat van de klok en ruim op tijd hun programma insturen, maar ook om de levendigheid van de club. Dat hebben velen ongetwijfeld kunnen ervaren tijdens de Wandelzoektocht op 24 mei. Maar de Gentse club is ook al klaar om met het nieuwe werkjaar van start te gaan: de datum voor hun info-avond, de informatie over hun nieuwe cursus, alles is al in kannen en kruiken. Het orgelpunt is de affiche die nu ongetwijfeld op talloze plaatsen in Gent te zien is... Hopen maar op een goede respons.
Daarom wil ik de andere groepen warm aanbevelen het voorbeeld van Gent te volgen, hun cursus goed voor te bereiden en informatie te verspreiden, o.a. door gebruik te maken van de FEL-affiche. Indien er meer gebruik van die affiche wordt gemaakt, kunnen er meer verschillende worden geproduceerd. Dat zou ons imago enkel maar ten goede komen. Let er wel op dat in verband met de subsidieregeling uw groep altijd optreedt als: Vlaamse Esperantobond, Afdeling .... Wij hopen op een warme samenwerking voor het werkjaar 1997/98. Stuur volledige informatie over uw cursuswerking zo spoedig mogelijk en zeker voor 10 augustus 1997 naar de redactie van *Horizontaal*.
Zoals je weet is het septembernummer het informatienummer over cursussen dat niet alleen naar de gewone adressen wordt gestuurd, maar in grote oplage ook naar mensen wordt gestuurd die in de afgelopen vier, vijf jaar informatie hebben gevraagd, maar sindsdien niets meer van zich hebben laten horen. Ook iedereen die in de loop van het volgende jaar informatie vraagt, krijgt dat nummer toegestuurd. Informatie over jouw club in dat nummer is dus essentieel om belangstelling te wekken in jouw streek. Indien belangstellenden tijdig informatie krijgen, zijn zij wellicht meer geneigd een cursus te gaan volgen, dan wanneer zij die informatie krijgen op een moment dat vele cursussen al gestart zijn of wanneer zij zelf reeds een keuze hebben gemaakt uit het ruime aanbod van vrijetijdsbestedingen.
Het zou ook een uitstekend idee zijn, indien je cursussen kan organiseren in samenwerking met anderen. Eigenlijk is het het beste wanneer een andere vereniging een cursus Esperanto aan zijn leden aanbiedt, en FEL enkel de leerkrachten en de logistieke steun biedt om die cursus te geven. Kijk dus eens rond in het cultureel centrum waar je samenkomt, misschien liggen daar nog onontdekte mogelijkheden. id

esperanto

laat je verleiden

De Vlaamse Esperantobond, afdeling Gent, organiseert

INFO-Avond

Dinsdag 9 september 1997
om 19 uur

Cursus (van september tot eind me
Aanvang:
dinsdag 16 september 1997
Telkens in de Volkshogescho
Bargiekaai 1, te Gent

Meer info bij:

La Progreso, afdeling van de Vlaamse Esperantobond
Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge
Tel.: 09/230 16 77
Raadpleeg ook de informatiesnelweg: http://www.knooppunt.be/~fel7

Cursusondersteuning

De Vlaamse Esperantobond wil actief aan cursusondersteuning doen. Indien je lid bent van een vereniging en een lezing over Esperanto of een cursus Esperanto in je vereniging wil organiseren, dan kan je een beroep doen op logistieke steun van de Vlaamse Esperantobond. In vele steden hebben wij mensen die een lezing kunnen verzorgen of een cursus kunnen leiden. De vergoeding is onderling overeen te komen, maar is meestal terug te brengen tot de reële verplaatsingskosten en eventueel een symbolisch bedrag voor het geven van de cursus zelf.

Cursusondersteuning-ondersteuning

De Vlaamse Esperantobond wil actief cursussen ondersteunen die door andere verenigingen worden ingericht. Daarom moet de bond kunnen terugvallen op zijn bekwame leden. Indien je jezelf bekwaam acht een cursus te leiden, stuur dan je kandidatuur als cursusleider naar de Vlaamse Esperantobond, en vermeld welke dagen en uren voor jou geschikt zijn, en hoe groot je actieradius is, m.a.w. in welk gebied je kan opereren.

Budgetreizen

Nu het volop zomer is, zijn de activiteiten van de meeste Esperantogroepen in Vlaanderen tot een minimum herleid. Heel wat van de leden zullen tijdens de komende maanden immers deelnemen aan één of andere bijeenkomst in binnen- of buitenland.

Om in Vlaanderen te beginnen is er op 5 juli te Leuven de bijeenkomst „Open venster op de wereld", een dag georganiseerd voor Esperantosprekers en niet-Esperantosprekers. Voor die laatsten zijn er voordrachten rond het taalprobleem, getuigenissen en cultuur van het Esperanto en een spoedcursus. Voor de Esperantosprekers is er een ontvangst op het stadhuis en een bezoek aan de stad met o.a. een bezoek aan het museum voor Religieuze kunst. Na het avondmaal is er een optreden van een Pools koor uit Gorzow met nadien een bezoek aan de Oude Markt.

In Valencia vindt van 8 tot 13 juli het 7de Internationaal Esperantocongres van Monda Turismo plaats. Dit valt samen met het 56ste Spaans Esperantocongres. Het is een bijeenkomst waar de nadruk vooral op cultuur en toerisme ligt. Valencia is een zeer mooie stad, gelegen aan de Middellandse Zee en bevat heel wat historische bezienswaardigheden zoals de kathedraal met Miguelettoren, de Zijdebeurs en het Plaza de Tores (stierenarena). Doordat het juli is, kan het er wel zeer warm zijn. Dit congres staat onder de hoge bescherming van de Spaanse koningin Sofia. Wie lid is van Monda Turismo krijgt 5 tot 15 % korting op de inschrijvingskosten. Lid worden kan bij Marc Cuffez (adres zie p. 23 onder Oostende).

Van 12 tot 18 juli vindt in Rafina de Internationale Esperantoconferentie plaats. Rafina is een Griekse stad gelegen op 30 km ten Oosten van Athene. Het thema van deze bijeenkomst is „Heleense invloeden in de wereldcultuur". Van 18 tot 21 juli kan er nog deelgenomen worden aan 3 verschillende dagexcursies.

Wat we zeker niet mogen vergeten zijn het Wereldcongres dat van 19 tot 29 juli plaats grijpt in de Australische stad Adelaïde, en het Wereldjongerencongres van 24 tot 31 juli in het Italiaanse Assisi. Meer info over beide congressen vindt u in de vorige aflevering van Rondblik. Voor volgend jaar kan ik reeds meedelen dat het 83ste Esperanto Wereldcongres plaats zal hebben van 1 tot 8 augustus in het historische Montpellier.

Ook in Hongarije zijn er heel wat Esperantobijeenkomsten. Het ganse jaar kan worden deelgenomen aan „Gastvrij Hongarije", een toeristische week, ergens in Hongarije. Een aanrader is vooral de laatste week van september, wanneer men een bezoek brengt aan de Hongaarse wijngaarden en kan deelnemen aan de wijnproductie. Deelname in vol pension vanaf 6600,– BEF. Gedurende de tweede week van juli is er een taalcursus bij het Balatonmeer: een cursus voor beginners en gevorderden in de voormiddag, 's namiddags ontspanning. Prijs in vol pension vanaf 3600,– BEF. Ook worden er gezondheidskuren van 2-3 weken georganiseerd in de kuurzwembaden van Hongarije.

In het Zwitserse La-Chaux-de-Fonds bevindt zich het Cultureel Esperanto Centrum waar men gans het jaar cursussen organiseert. Enkele voorbeelden: van 22-27 juli voorbereiding op het maturiteitsexamen over literatuur; 29 juli tot 3 aug. cursus over communicatie; en van 5-17 aug. is het centrale thema speleologie. Nu reeds meedelen dat er eind januari 1998 een weekend zal plaats hebben met als thema „De soevereiniteit van de staten".

In september wil ik u 2 bijeenkomsten zeker niet onthouden: van 24 tot 28 sept. is er een bijeenkomst in het Poolse Gdansk in het teken van het 1000jarig bestaan van de stad. Gdansk is bij ons vooral bekend van de vakbondsleider en ex-president Lech Walesa. Maar het is vooral, samen met Sopot en Gdynia een zeer mooie stad. Naast heel wat interessante voordrachten staan ook prachtige excursies op het programma. Prijs alles inbegrepen vanaf 4000,– BEF.

En natuurlijk mag ik het Markola Kongreso te Oostende niet vergeten. Het laatste weekend van september (26-28) zullen heel wat Esperantosprekers de weg vinden naar de Vlaamse kust. Op het programma staat o.a. een ontvangst op het stadhuis, een bezoek aan Koekelare en Diksmuide, een banket n.a.v. 10 jaar *La Konko,* een katholieke mis of niet-religieuse dienst, een museumbezoek en een optreden van het koor Tonadissimo.

Inschrijvingskosten bedragen 1000,– BEF + 1000,– BEF voor het banket. Wie enkel op zondag komt betaalt 200,– BEF. Inschrijvingsformulieren zijn te verkrijgen bij de secretaris van *La Konko* (zie adreslijst p. 23).

Actuele informatie over deze en andere activiteiten in de Esperantowereld kan je ook vinden op het INTERNET: http:/esperanto.agoranet.be. mc

ESPERANTO VOOR BLINDE EN DOVE KINDEREN

(vertaald uit het Esperanto en verschenen in *La Eta Gazeto* 11/96)

Espero is een deelproject van het Unesco-project *Karousel*, dat door een aantal Cubaanse pedagogen werd opgestart ten dienste van blinde en dove leerlingen. Doel van het project *Karousel:* wederzijdse kennismaking tussen blinde, dove en andere kinderen bevorderen. Doel van het deelproject *Espero:* aantonen dat blinde en dove kinderen Esperanto kunnen leren in specifieke en heterogene groepen. Zij leren Esperanto, liedjes en spelletjes door middel van respectievelijk het brailleschrift en gebarentaal.
Waarom Esperanto? 1. Het is een internationale taal; 2. veel gemakkelijker in vergelijking met andere talen; 3. verhoogt het kennisniveau; 4. draagt bij tot een positiever zelfbeeld; 5. bevordert goede relaties tussen de drie groepen leerlingen (blinden, doven en leerlingen zonder problemen) zowel landelijk als internationaal; 6. stimuleert de verbeelding en de creativiteit op basis van karakteristieken die eigen zijn aan het Esperanto als taal.
De groep heeft al een beetje resultaten behaald, maar de projectleiders hopen dat de kinderen hun eigen grenzen zullen kunnen verleggen. Gezien de moeilijke financiële toestand waarin Cuba momenteel verkeert, zouden steun en aanmoediging van buitenlandse simpatisanten welkom zijn.
Contactadres : mevrouw Maria Luz Moya Luna, Zamorana 9 (1/2) entre Aguilera y primera, Rpto Zamorana, Santiago de Cuba 90300, CUBA of via de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel. (03) 234 34 00 of E-mail esperanto@agoranet.be. hd

FAULHABER-Weekeinde in Nederland

Van 3 tot 5 oktober heeft in het vakantiedomein „Mennorode" te Elspeet het jaarlijkse Faulhaber-weekeinde van Nederland plaats. Het thema is „Tsaar Peter de Grote, wetenschappelijke en culturele uitwisselingen". Dit thema wordt in verscheidene lezingen toegelicht door:
Ko Hammer, prettige inleiding met het verhaal over het bezoek van Peter de Grote aan Nederland;
Ed Borsboom spreekt over Russische Esperanto-auteurs, met de nadruk op de vroegste periode van het Esperanto;
Ben Weber, Esperantospreker van geboorte, fleurt zijn lezing over Tsjajkowskij op met pianospel en muziekopnamen;
Moissej Bronstein, onze Russische gast uit Sint-Petersburg schildert de toestand van het Esperanto in zijn stad over een periode van 105 jaar;
Ulrich Brandenburg, tenslotte, gedurende enige tijd werkzaam op de Duitse ambassade te Moskou en nu NATO-ambtenaar in Brussel, spreekt over de relatie tussen de NATO en Rusland.
Het culturele ontspanningsprogramma op zaterdagavond wordt eveneens verzorgd door Moissej Bronstein.
De deelnameprijs varieert van 155,– NLG tot 225,– NLG, afhankelijk van de aard van kamer, het aantal overnachtingen enz. Nadere details vindt u op het inschrijvingsformulier dat u kan aanvragen op het secretariaat van Esperanto-Nederland, Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, Nederland.

Vlaams Instituut voor Transactionele Analyse

Programma voor 1997/98

zondag 28 september 1997
Hoe breng ik warmte en plezier in mijn leven?
Erik Tas en Patricia Croonen

zondag 26 oktober 1997
Therapeutische kinderboeken
Godelieve Uleners

zondag 30 november 1997
Omgaan met levensbedreigende ziekten
Mil Rosseau en Sonja De Raeymaekers

zondag 25 januari 1998
Conflicthantering
Theo Geuens

zondag 22 februari 1998
Begeleiding van incestslachtoffers
Hedy Baum

Deze „Laatste Zondag Lezingen" hebben plaats telkens van 10.30 tot 12.30 uur in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.
Prijs voor leden van VITA 200,– fr. per lezing of 800,– fr. voor de hele cyclus; voor niet-leden 300,– fr. per lezing of 1200,– fr. voor de hele cyclus.

Info bij Erik Tas (052) 22 05 38 of Patricia Croonen (03) 605 08 06.

Limburg

Wie op zaterdag 16 augustus 1997 niet meer op vakantie in het buitenland is, heeft eigenlijk geen enkel excuus om niet aanwezig te zijn op de Limburgse dag. Dit jaar tref je ons in Herk-de-Stad in feestzaal Hof Ter Hercken, Hasseltsestraat 12, 3540 Herck-de-Stad. Als je nog geen inschrijvingsformulier, programma en kaartje werden toegestuurd, kan je die aanvragen bij A. Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek.

Het programma:

9.00 Aankomst met ontvangst met een kopje koffie
10.00 Geleid bezoek aan Herk-de-Stad
12.00 Middagmaal: broodmaaltijd
14.00 Rustig verblijf op het landgoed Olmenhof-Harlaz, met mogelijkheid om wat te wandelen, het dierenpark te bezoeken of te minigolfen. Er is een schilderachtige wandeling van ongeveer 5 km en een geleid bezoek aan boerenhofstee „De Waterkant", Vroentestraat 1.
18.00 Warme avondmaaltijd.

Deelnameprijs bedraagt 900,– BEF (+ 100,– voor wie inschrijft na 1 augustus). Kinderen kunnen deelnemen voor 500,– BEF.
Bij laattijdige inschrijving kunnen wij niet garanderen dat nog aan alle programmapunten kan worden deelgenomen.
Om praktische redenen kunnen wij geen honden of andere huisdieren toelaten.

Vraag snel je inschrijvingsformulier aan!

La Progreso – Gent

Wij zijn klaar om het nieuwe werkjaar te beginnen! U toch ook?

dinsdag 9 september 1997
vanaf 19.00 uur

Informatieavond over Esperanto
Volkshogeschool, Bargiekaai 1 te Gent

dinsdag 16 september 1997

Start van de nieuwe cursus
van 19.00 tot 20.45 uur.

Leuven – Esperanto 2000

In Leuven is er reeds een lange traditie van een geïntegreerde aaneenschakeling van INFO-avond, SPOED-cursus en gewone traditionele cursus voor beginners, omkaderd door conversatieavonden voor gevorderden.

Het werkjaar 1997-98 ziet er zo uit:

Woensdag 15 oktober 1997 van 19.30 tot 21.30 uur

Informatie-avond over Esperanto

Zaterdag 18 en zondag 19 oktober, telkens van 9.00 tot 12.00 en van 13.00 tot 17.00 uur

Spoedcursus

Vanaf woensdag 22 oktober 1997 van 19.30 tot 21.30 uur

Avondcursus voor beginners

Al deze activiteiten hebben plaats in Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat, Leuven.

Contactadressen: Frans Croon, Laarstraat 56, 1910 Nederokkerzeel
Myriam van der Steen, Groenstraat 11 b 6, 3012 Wilsele
Roger Goris, Rue Ménada 44, 1320 Hamme-Mille

OPEN VENSTER OP DE WERELD

In samenwerking met de Vlaamse Esperantobond – Afdeling Leuven organiseert CMBV Accent op 5 juli 1997 een actiedag voor Esperantosprekers en niet-Esperantosprekers.

Voor de eersten is er voornamelijk een geleid toeristisch bezoek aan de stad met o.m. een ontvangst op het stadhuis met rondleiding.

Voor de niet-Esperantosprekers zijn er lezingen over taalproblemen, voorstelling van de spoedcursus Esperanto en getuigenissen over het gebruik van het Esperanto en over de Esperantocultuur.

's Avonds is er na een avondmaal van kip, garnituur en brood ter afronding voor beide groepen een optreden van een Pools koor uit Gorzow.

Kostprijs: 300,– voor Esperantosprekers (excl. de lezingen); 400,– fr. voor leden van Accent; 500,– fr. voor anderen.

INFO: Roger Goris, (010) 86 01 12

FEL – Vlaamse Esperantobond

CONVERSATIEMARATHON

De conversatiemarathon is een initiatief om mensen, die een volledige *beginnerscursus* achter de rug hebben te helpen om hun conversatievrees te overwinnen.
Gedurende 2 dagen komen leerlingen van 10.00 u tot 17.00 u samen met *ervaren Esperantosprekers* om te praten over alle mogelijke, liefst over alledaagse onderwerpen.
We trachten aan elke 2 tot maximum 4 leerlingen één ervaren begeleider toe te wijzen. De begeleiders wisselen regelmatig van groep. Deelnemers, zowel beginners als begeleiders moeten beloven *in géén geval* Nederlands te praten.
Het geheel gaat door in de vergaderzaal van het Esperanto-centrum. De deelnemers moeten echter niet per se binnen blijven. Integendeel, de verschillende groepjes kunnen naar buiten trekken en een bezoek brengen aan de markt, winkels of wat dan ook om zo hun uitdrukkingsvermogen in het Esperanto in het echte dagelijkse leven te testen en toe te passen.

Praktisch:

Data: woensdag, 27 en donderdag 28 augustus, telkens van 10.00 tot 17.00 u. 's Middags is er een broodmaaltijd.
Inschrijving kost 500,– fr. per dag. Dit bedrag dekt de kosten voor het eten, drinken naar believen en reiskosten van de begeleiders. Inschrijvingen voor een dagdeel hebben weinig zin en worden niet aanvaard.

Snel toehappen

Op 9 juni waren er al 9 kandidaat-leerlingen uit Turnhout, terwijl Henny De Ketelaere, Wim De Smet, Ivo Durwael, Iwona Kocięba en Agnes Geelen zich aanboden om de groepjes te begeleiden. Atillio Rojas (Brazilië) zal ook gevraagd worden als begeleider.
Inschrijven kan door zich aan te melden bij het Esperanto-centrum (t.a.v. Ivo Durwael – tel.: 03/234 34 00, fax: 03/233 54 33) of door 500,– resp. 1000,– fr. te storten op rekening 402-5510531-55 van de Vlaamse Esperantobond, met vermelding „conversatiemarathon".

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 1 augustus 1997. Laattijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden in de gegevensbank van INTERNET opgeslagen, zodat men via de computer het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

De voertaal tijdens de bijeenkomsten van de clubs van de Vlaamse Esperantobond is de universele taal *Esperanto*. Mensen die het *Esperanto* niet machtig zijn, hebben recht op vertaling naar het Nederlands. Het hoofddoel van de vereniging is het verspreiden, propageren en beoefenen van de idee en de taal Esperanto.

AACHEN
Esperantista rondo

Onze clubavonden hebben plaats op woensdagavond vanaf 19.30 u. in Jeugdhuis Kalverbenden 2, te Burtscheid (Aachen – Duistland), afstappen bushalte Heißberg. Geen samenkomensten in juli. Voor informatie en inlichtingen: Wolfgang Bienen, Eynattener Straße, 56, D-52084 Aachen. Tel.: 00 49 241 60 23 53.

In juli en augustus hebben we geen bijeenkomsten.

AALST
La Pioniro

De vergaderingen hebben plaats in het Cultureel Centrum „De Werf", (lokaal 3), Molenstraat, Aalst. De avonden beginnen om 20.00 uur. Inlichtingen bij Hugo Dossche, Asserendries, 103, 9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.

Tijdens de vakantiemaanden liggen de activiteiten van onze club stil. Wij starten opnieuw in september.

ANTWERPEN
La Verda Stelo

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

Het zomerprogramma loopt op een trager ritme: er zijn geen externe sprekers. Elke week wordt een thema bepaald waarrond alle aanwezigen vrij hun bijdrage kunnen leveren. We verwelkomen ook graag buitenlandse gasten op onze vrijdagavond bijeenkomsten. Voor iedereen een mooie zomer met veel interessante contacten!

vrijdag 4 juli: Verwelkoming van de zanggroep uit Gorzow, Polen. We bezoeken samen het „Museum voor Schone Kunsten" op de Leopold de Waelplaats. 's Avonds vertelt Lode Van de Velde over Japan. De Poolse zanggroep zorgt voor een muzikale omkadering.
vrijdag 11 juli: Feest van de Vlaamse Gemeenschap. Wist je dat onze „Vlaamse Leeuw" vertaald werd in het Esperanto? De vertaler is een Pool: Antoni Grabowski.
vrijdag 18 juli: Voorleesavond: we maken een top 5 van ontroerende, grappige, spannende, ... korte verhalen.
vrijdag 25 juli: Verscheidene leden zijn nu in Adelaïde. De thuisblijvers halen herinneringen op aan het wereldcongres in Antwerpen 1982.
vrijdag 1 aug.: We bestuderen samen de taalartikels die het voorbije jaar in Horizontaal verschenen zijn.
vrijdag 8 aug.: „Muziek in de Stad". Wij zijn nog volop in vakantiestemming in wijken eens af van het traditionele uurschema. Op de Dageraadsplaats, om 18.00 uur optreden van de Hongaarse zigeuner dans-en zanggroep „Lek Lang" – geen toegangsgeld. Om 20.00 u. zijn de hongerigen en dorstigen welkom in ons clublokaal.
vrijdag 15 aug.: „Kermisweek" – Ook voor ons een vrije avond...
vrijdag 22 aug.: In het teken van onze eigen Verda Stelo – met als geheugensteuntje foto's, dia's,... – geven „oudere" leden commentaar over het wel en wee van onze 90-jarige vereniging.
vrijdag 29 aug.: Wat is de vertaling van teerling, schoppenboer, pion, zet, ...? in een „spelatmosfeer" breiden we onze woordenschat wat uit.

BRUGGE
Paco kaj Justeco

Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. De vaste bijeenkomst valt op de 2de donderdag van de maand en begint om 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden in voorkomend geval afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: (050) 35 49 35.

Tijdens de vakantiemaanden zijn er geen clubbijeenkomsten.

GENT
La Progreso

Iedere 4de vrijdag van de maand gewone clubvergadering in ons lokaal *„La Progreso"*, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Tijdens het schooljaar zijn er conversatieavonden op de 2de dinsdag van 19.00 tot 20.45 uur in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1 (1ste verdieping). Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. (09) 230 16 77 of (09) 221 10 02.

In juli en augustus worden de clubactiviteiten op een laag pitje gezet. Het bestuur blijft wel vergaderen, wees gerust, maar de culturele bijeenkomsten, de conversatieavonden en de lessen worden geschorst tot september. Aldus kunnen onze leden „samideanojn" gaan opzoeken, zelfs tot in Australië! Aan iedereen een goede zomer en een prettige vakantie!

dinsdag 9 sept.: Informatieavond over Esperanto, in de Volkshogeschool, Bargiekaai, om 19.00 u.
dinsdag 16 sept.: Eerste les van de nieuwe avondcursus, van 19.00 tot 20.45 u., in de Volkshogeschool.
vrijdag 26 sept.: Clubvergadering in ons lokaal te Gentbrugge.

GRONINGEN

Groningen ligt weliswaar niet vlak over de grens, maar wij ontvangen bezoekers met open armen. Voor bezoekers die iets interessants te vertellen hebben passen wij zelfs ons programma aan!
Wij komen eens in de week bij elkaar op een donderdag. De locatie is: Dreeslaan 1, Groningen. De eerste bijeenkomst na de zomer is op 11 september. In de zomer komen we een per maand bij elkaar in een of ander restaurant. Voor details kan je het beste bellen naar +31 50 527 45 72.

HASSELT
Esperanto Hasselt

We vergaderen tweemaal per maand op dinsdag van 20.00 tot 22.00 uur in het CC van Hasselt. De eerste vergadering van de maand is er een programma, tijdens de tweede leidt Jan Bovendeerd een cursus „Spreken in Esperanto". Inlichtingen over het programma kunnen worden verkregen bij Marcel Aerts, tel.: (011) 25 34 67.

zaterdag 16 augustus: Wij verzorgen mee de Limburgse Dag, dit jaar in Herk-de-Stad. Voor nadere informatie zie Clubtribune onder Limburg.

Voor een tot op het laatste ogenblik actueel programma van de Vlaamse Esperantoclubs, raadpleeg INTERNET,

http://esperanto.agoranet.be/fel/nl/grupoj.html

KALMTHOUT
La Erikejo
De 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. (03) 666 42 58.
Inlichtingen: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.

donderdag 17 juli: De jaarlijkse zomerbijeenkomst met een etentje of drankje; plaats en bijdrage zijn nog niet beslist, maar kunnen worden vernomen op onze bijeenkomsten of bij de bestuursleden.
donderdag 21 augustus: Wim De Smet vertelt (in het Esperanto) over Australië en over het 82ste Esperanto Wereldcongres.
donderdag 18 sept.: de leden vertellen over hun belevenissen van deze zomer.

KAPELLE
Esperanto-Grupo „Meza Zelando"
Omdat wij niet over een vast lokaal beschikken, worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Onze avonden, gewoonlijk de laatste vrijdag van de maand, beginnen om 19.30 uur. Inlichtingen over het programma en de plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of bij afwezigheid bij Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

vrijdag 10 april: Faulhaber-weekeinde van 3 tot 5 oktober 1997 in „Vakantie-oord Mennorode" te Elspeet. Het thema is dit jaar „Tsaar Peter de Grote". (Voor meer informatie zie elders in dit nummer.)

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is steeds gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: (056) 20 07 96. Bij hem kan tevens informatie over het programma van de club worden gevraagd.
Clubavonden en cursussen vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof (vlakbij de Grote Markt), 8500 Kortrijk.
Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96 of Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: (051) 56 90 30.

maandag 22 sept.: Discussieavond – wij bespreken de argumenten vóór (en tegen) Esperanto o.l.v. Piet Glorieux.

LEUVEN
Esperanto 2000
Wij leven mee met de studenten, ons seizoen loopt van september tot juni. De woensdagavond is onze vaste avond (met verschillende cursussen). „Laborvespero" op de 1ste en 3de woensdag en op de 2de woensdag van de maand ons speciaal programma tijdens VESPERO 2000. Start telkens om 19.30 uur in het Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

zaterdag 5 juli: Poolse dag voor Esperantosprekers, info-dag voor anderen. Voor details zie: Clubtribune.
woensdag 3 sept.: Laborvespero 2000.
woensdag 10 sept.: Vespero 2000.

Ook onze cursussen voor 1997/98 zijn reeds uitgewerkt. Noteer alvast woensdag 15 okt. Informatieavond; het weekend van 18 en 19okt. spoedcursus en woensdag 22 okt. start van de gewone cursus. Meer details krijg je in het volgende nummer van Horizontaal (Cursusnummer 1997/98).

OOSTENDE
La Konko
De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool „Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij dhr. Marc Cuffez, tel. (059) 80 85 17.

Voor juli en augustus liggen de activiteiten bijna volledig stil.

zaterdag 5 juli: Deelname aan „Open venster op de wereld te Leuven". Voor meer info zie in Clubtribune onder Leuven.
vrijdag 5 sept.: Vanaf 19.00 uur informatieavond met bepaling van dag, uur en aard van de cursussen. (Datum nog ondervoorbehoud van wijziging.)

Op 27 en 28 september 1997 viert *La Konko* haar 10-jarig bestaan. Ook al had van 19 tot 21 mei 1934 in Oostende het 5de Vlaams Esperantocongres plaats, toch is de huidige club pas in 1987 gesticht. Van 26 tot 28 sept. vieren we dit tijdens het Markola Kongreso. Inschijven liefst vóór 15 augustus 1997. Voor nadere informatie zie Clubtribune van Horizontaal mei/ juni 1997.

ROTTERDAM
Esperanto-societo Merkurio
Samenkomsten op de 1ste en 3de woensdag van de maand, uitgezonderd juli-augustus, in Centra Oficejo de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam. Aanvang 19.45 uur. Gasten zijn steeds welkom. Inlichtingen bij Piet Schuil, tel.: (010) 416 14 49.

woensdag 2 juli: Openluchtvergadering... de laatste van dit seizoen. We wensen aan iedereen een prettige vakantie.

TIENEN
La Hirundo
Clubprogramma elke laatste maandag van de maand van 19.30 tot 21.30 u. in de lokalen van de 214de FOS, „De Klimop", Donystraat 8 te Tienen. Inlichtingen over het programma kan je krijgen bij Bert Boon, Merelhof 8, 3000 Tienen. Tel.: (016) 81 52 46. Gasten zijn steeds welkom.

TURNHOUT
Kampina Esperanto-Asocio
Inlichtingen: Kampina Esperanto-Asocio, Daniel Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel.: (014) 45 13 29 of (voor de cursus in de De Warande) tel.: (014) 41 94 94.

woensdag 27 en donderdag 28 aug.: deelname aan de Conversatiemarathon in het Esperantohuis te Antwerpen.

FLEJA
Flandra Esperanta Junulara Asocio
Leden van FLEJA komen geregeld samen op onderling afgesproken momenten en plaatsen. Inlichtingen: Ilja De Coster, tel.: (09) 227 86 64.

Contactadressen van groepen

AALST *La Pioniro*, H. Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.
ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (072) 571 79 18.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (0546) 819403.
AMERSFOORT W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, NL-3768 GM Soest, tel.: (035) 601 54 73.
ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00. — *Progressief Esperanto Forum*, Jacques Schram, Hof ter Bekestraat 49, 2018 Antwerpen. Tel.: (03) 237 86 02.
BERINGEN T. Geerdens, Schomstraat 53, B-3582 Beringen, tel.: (011) 43 30 78.
BEVERWIJK *Stelrondo* N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (0251) 23 10 79.
BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel.: (050) 35 49 35.
BRUSSEL E. Van Damme, Albert-I-straat 44, B-1703 Schepdaal, tel.: (02) 569 17 83.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77. — (TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47.
DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Postbus 140, NL-1780 AC Den Helder.
DEURNE (TANEF) E. Spitaels, tel.: (03) 658 74 20.
DEVENTER J.S. Douma, Rembrandtkade 177, NL-7412 HL Deventer, tel.: (0570) 61 83 04.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.
GENK W. Minnen, Loskaaistraat 6, B-3600 Genk, tel.: (089) 35 07 13.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77.
GRONINGEN Esperantocentrum, Peizerweg 68-47, NL-9726 JM Groningen. — *NUFARO* Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, tel.: (050) 577 59 54.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.
HASSELT M. Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: (011) 25 34 67.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.
HOUTHALEN Alfons Lijnen, Grote Baan 156, B-3530 Houthalen, tel.: (011) 52 20 74.
KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63.
KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: (051) 56 90 30 — Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96.
LEUVEN *Esperanto 2000* Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: (010) 86 01 12.
LIMBURG Albert Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: (011) 32 36 03. — Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, B-3530 Houthalen-Helchteren, tel.: (011) 52 19 43 (kantoor).
MIDDELBURG zie KAPELLE
NIJMEGEN *Esperantoclub Zamenhof* G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, NL-6525 PV Nijmegen, tel.: (024) 355 15 05. — *NEJ-sekcio* Jacob Canisstraat 2, NL-6521 HL Nijmegen, tel.: (080) 22 26 95.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, B-8400 Oostende, tel.: (059) 80 85 17.
ROESELARE zie KORTRIJK
ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01. — *Merkurio* P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
TIELT zie KORTRIJK
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.
TURNHOUT Daniel Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel. (014) 45 13 29.
VOORBURG *Esperantogroep Voorburg*, M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel.: (070) 38635 29; — D. Ederveen: tel.: (070) 386 66 53.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando* Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.
ZAANDAM *Esperantocentrum* PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

NIPO ONDERZOEKT ESPERANTO

Persbericht van Esperanto-Nederland

Meerderheid in Nederland steunt Esperanto!

Esperanto is een internationale taal, die een eeuw geleden samengesteld werd met als doel mensen gemakkelijker met elkaar te laten communiceren. Hoewel Esperanto in de hele wereld wordt gebruikt, gebeurt dit slechts op bescheiden schaal door individuele sprekers en een aantal particuliere organisaties en verenigingen.
Om een duidelijker beeld te krijgen van de bekendheid van en de mening over Esperanto onder de Nederlandse bevolking heeft het NIPO in januari 1997 een representatieve steekproef gehouden onder personen van 16 tot 50 jaar.

De meerderheid van de ondervraagden vindt dat de invoering van Esperanto de internationale betrekkingen ten goede zou komen. Van de Nederlandstalige jongeren onder 30 jaar heeft meer dan 60 % deze mening.
De meerderheid van de ondervraagden vindt dat de invoering van Esperanto op de middelbare scholen naast andere vreemde talen een positieve bijdrage zou zijn tot het kweken van meer begrip in de internationale relaties. Van de Nederlandse jongeren onder de 30 jaar heeft ongeveer 60 % deze mening!

mi ♥ esperanton

Dit zijn de twee grootste hoofdconclusies uit het NIPO-eindrapport. Voor meer informatie en een gedetailleerde inzage in dit rapport staat de vereniging Esperanto-Nederland u gaarne te woord.
Wendt u zich tot het landelijk informatieadres, Arubastraat 12, 9715 RW Groningen. (Tel./fax: 00 31 50 571 88 42)